

... الملك ... زاده
... رحمه الله
تعالى

٢٩٢

١١

١١١

٨٦٧

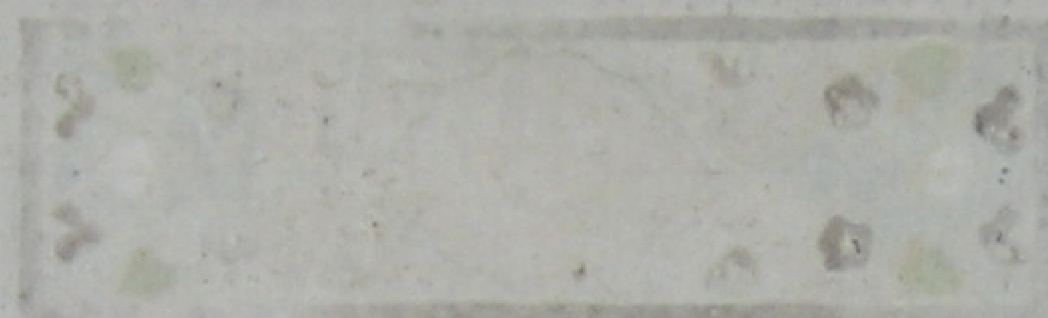
هو

استصحبه الفقير محمد عارف
غفر له

نمقت ابن کتاب لطائف
عبده محمد واصف
فی ١٢٢٦

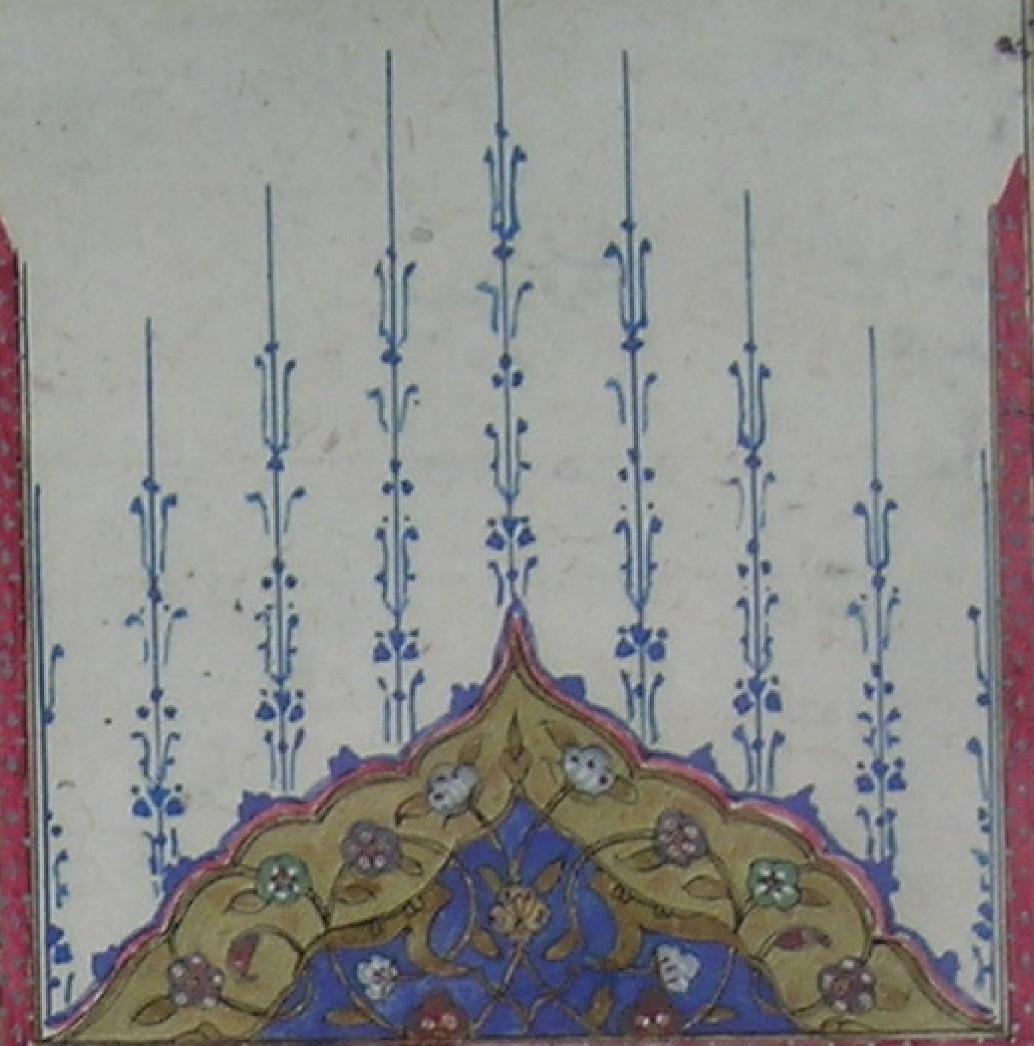
[illegible]

867

صره نومروسی
٦٩١

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Hasan Hüsnü Pş.
Eski Kayıt No. 867

بسم الله الرحمن الرحيم

هر گلگونه کش جمال شاهد قرطاس بهجت پیرای ملکت تحریر و املا
و انتظار جنس قدوم شاه کار فرمای قلمرو شعر و انشا به
مزدحمگاه بیابان انمله سطور خلالنده • بادی قرة العین باصرۀ
الفاظ اولان • طلوع غرۀ غرای انکشت نمای معنی ایله گلگونی
قوی و متاعر • غلغله الهلال والليلی • برهمزن هنگامۀ افلاک
و عناصر ایلد کلرنده • مداح افرین ربای لب پرداولان خامۀ
منتظم ادای نتیجه زای نصیحه به • مقدمۀ شیرین عنوان حمد
و ثنای حضرت واهب المنایی • دیباجۀ صحایف بیان ابتهاج
ایتمک نخستین ادب طریقۀ مسلوکه سخن پرور ریدر **نظم**

حمد کدرا یا کریم یکتا | رخشنده چراغ بزم معنا
حمد کدرا یا جناب عزت | مفتاح در کنوز رحمت
حمد کدرا اولان سنک دمادم | هب ورد زبان خلق عالم

بو سوزله اولومیکم اداحمد | لطف و کرمک قدر سکا حمد
ممکنمی اولور اداسی حمدک | کلدی زبانه عجزی حمدک
کل عجز ایله اول دهن کت دن | تقصیری حمده سرنهاده

نثر و هر اصحاب حرف نظم و نثرکه • دور و دراز امتعۀ سلیقۀ
کساد نماسنیه باعث رواج بازار ابتهاج اولملق اوزره • نکات
تشریف معنای لطیفه • مهیئو سازپای انداز نظر التفات اولان
کالای اختراعی • مأثورۀ صلوة و سلام بدیع الانسجام ایله • فصیح
مقال رفیع المال ایتمک بهترین مقدمات مسئلۀ بلاغت گستر پدر **بیت**

صل لعبد الرمال على سيدنا | وعد نبت الثرى و الوابل النجم
والال و الصحب باعث منطوقه | عد النجوم و لمح الطرف و النسم

مقدمه در بیان تحقیق داعی تحریک کلک مشکبارها و مایۀ تسوید این صحایف بیضاست

داعیۀ اصلیۀ ثبت جریدۀ تصور نمای صورت بخت نادری
و امنیۀ راسخۀ تنظیم کلمات رکیک و یا در برابری • باعث
بسط بساط صدپاره قصور تعبیر و ادا • بادئ افراشته دیبای
معنای خوشنما • بو در که • نویسندۀ روی این اوراق
نصایح و گلستا نحوی • و نگاشتۀ خود و این صحایف بند
دلفراجد وی • بهانه جوی دخول حریم آرزو • و بدله گوی
همنفسان سرفرو • بارکش اندوه عذاری • و گلدکوب بخت
عذاری • غلطیده زیر پای استعداد • سته خورد دست
معرفت نامراد • باکشیدۀ بزمگاه مرامی • و ظیفه خوار التعین

ناکامی تحمل نمون جور بخت حرون خوش نشین کنارهٔ صبر
وسکون دیرینه بندهٔ دولت کرم گستری کبیری زاده عبد الرحمن
یسری یسر الله المتیسر لمن اراده ما اراده بالحسنی والزیادة

طالب فیض از خدا تیسیر خواه کبریا | داعی یسری جبین سای در لطف و عطا

نثر مدة مدیده کرمی کشیدهٔ آخزاندن خزان دیده اولان
نخل امید ثمر ندیده تقالیب صرصر خواطر نابرجایله پریشان
اوراقی انتظام حصول وتصادف ریاح متخالفة المهابدن
متزلزل بیخ شجرهٔ ثابت الاصل مأمول اولوب مصروف
دست باغبان دوران اولان ازهار نقدینه استعداد دهان
امال تهی ماندهٔ برگ وبار خیال اولمغله پاکشیدهٔ ساحهٔ امیدی
نشسته ساز صدر صفهٔ بیت الحزن ناامیدی اولدیغی
انتظار الفرج ابتدا الفرج نشیدی کشتزار امله رشحه ریز
وابران من صبر ظفر سیراب نمای فریب اولمغله انتظار رونمائی
خوشدم ربیع سعد مقدم نصیب ایله کناره نشین کانونه
اولوب لاحسنة اعلی من الصبر مضمون دلکشاسی ایله طفل
ساده لوح دله فریب بخش دربکی وارادهکی اولنوردی نظم

صبر کن همچو شکر با دل تنگ | صبر کن همچو گهر در دل سنگ
نشود دل بجز از صبر شکر | نشود سنگ جز از صبر گهر
تا بسر چرخ فلک گردانست | صبر در وی روش هر دانشست

نثر که وبکه سکونت یابی تابش دل طرفنه عنان تاب جواب اشهر
وجریده منای دل حاوی اولدوغی صور امانی احواله نکته انداز

نکته انداز چشم دانش اولندقده کلمهٔ خواهش فی الاصل سکون
اوزره بولنوب داعیهٔ تحرکی قاعدهٔ تحریک بالکسرک تعیینی
ارائنده دل ازرده اولان عسر مدعانک چشم حلقه نماسی
اصابت عین تصحیف وقلب ایله شکسته خم گیسوی درهم
اولمغه نصب نفس نفس برله وجوده کلان مساعیدن
حصول متعلقات فعله ارزوی تشبث جایگیر دل سکون
ناپذیر اولمغله استاد خرد خرده بین مسئلهٔ حضور قلبدهٔ
فنفسه تما قیدین ایتمکله سمت تحصیل معارف وکماله لجام
همتی اماله برله پاتابه سعی واهتمامی کشیده کی پای اشتغاله
اجاله ونقدینه حدثان مصروف سابقهٔ کمال ایکن شکل
عقیم الانتاج رابعدن ترتیب مقدمات نتیجه زایله نمایده
حصول قضیهٔ مموههٔ مسلمة الجهول که تحمل بارگران عرفان
شودمند بازار جانان اولمز ودمیده نبات آمال مرعای
نفوس وحشیهٔ جیره مال اوجیاد سبکپای گران قیمت
پابسته اصطبل حرمان اولمغله ازروده دبه باس واحزان
اولوب مستصنع کار بهیمیت اولان علفخوار جهالتک فضای
تصورلری سیراب سازی رشحات حصول ایله سبزه زار انبساط
وچمنستان انبساط اولوب حبوب امانیلری اظهار سرافرازی
برله خوشه دار تعین وظهور ومزارع معارف وکمالده
درزومند بسته ساز سنبله نیک حال ایله بذر افشان اجتهاد
اولان مداد چشیده فضائلک حبابت مرادی التقاط عذاب

اصطبل

شامت و ثار جهال ایله زائل و جابجا نمایش پذیر حصول
اولان خوشه سرکشیده بقایای کشت زار امال بریده چشتر
تیز دندان انفعال ایله لی حاصل اولدوغی نماینده لکی انضمامی
ایله دغدغه فرمای دل و دونیم وسوسه ندیم اولدقجه اول
دانش پژوه وصفوت شکوه تضیحکری بولندن بوکونه کهرریز
اولوب صحبت اصحاب کمالدن اکتساب دانشوریده عدم
یاوری خاصیت طبع ناطبوع بهیمیت اولوب نوع انسانك
سبب کذارش مرتبه بهیمتی میدان سخنوریده کوی ربایی همت
ایله بالای استعدادی قبای زرتار کمال معارف ایله مطرز
و دوش اعتباری تشریف زراندود علوم عوارف ایله
مبرز اولمیدر اقمشه استعداده طاری اولان کساد
کرمی شکستی رواج بازار اوغاد ایله برطرف اولوب مجددا
زیب دکانچه اعتبار و اثافه سر افتخار اولمیی جزمکرده دقیقه
شناسان تقلب زماندر اول دم خجسته دمده اول درتشنز
کنج دکان وکوشه کزین طاق ویران اولان سرمایه داران کمال
امال دیبای زیبای معارف وکمال بدرقه طالع اعانتی ایله سر بازار
ابتهاج و اهتزازده نصاب دار رواج و رسیده رتبه انشراح اولور قطعه

در عرفان قیمت اندوزی بود
باد دور دست علم سرمایه
روز کرمی جز در روزی بود
هان رواجی میرسد روزی بود

نثر دیبو رعشه انداز اجتهاد اولان عی وحصر حیارانده دوبار شش
تعبیر ایتمکله سرمحله عدمده اجلاس و سمت تحصیل کماله صورت

صورت ترغیبی احساس ایدکده روزان وشبان اباد سازی
مدرسه درون اولان زواهر لطایف و معارفك کبین کرئ
قوه دن بروزی بیدا فعلده جلوه کر یلکنه مرکوز قریحه دانشوری
اولان علو ذاتی تحریک اناملهمت ایتمکله صدفچه درون
زیب درار کمالات ایله نمایش پذیر دکانچه اهل کمال
اولمشیدی لکن غارتکر متاع سوداکر کمال بخت دشمن امال
سامان ربایئ اهل دانشده چرخ ستیزه کار ایله سازنده عقد
شرکت اولمغله سبب تزاید رأس المال دونیت اولوب شب
و روز مداه جکر سوز تانیر نمای وجود محنت الود وجام سپهر سیار
نامرادی نهاده کناره بزم ناشادی قلنوب کرمیت نوشانوش غم جکر له بر دور

جام عشرت نوش ایدیرد و بکر زهر کینه ظاهر شدن
اهل دل بر جرعه یه کمر عجب دوران ابودر

نثر مفهومی ترانه محنتخانه دل نامرادی اکین غلبه لی نشاطی صحبت نشینان زنان
الکدار دن شاهد طبیعت خمیازه لی دریای ارامی ایله سرکران
خوابی ناکامیدن قی باده اضطرابه انکار له مردم جهان بین
غنوده جلباب اثین اولوب عارضه نقص وخلله بدل تأمل تحلیل
حاصل اولمق اوزره روح متهذب غذای شربانی روحانی تمامنده
تماشای شهرستان خیال وسیر نزهتکاه مثال ایدوب
قوه ملکوتی ایله انتقاش صورت حال ایدرکن بیت

قدوم مرد فرح دم مرصد مژده اهدکرد
بپایش لب نهادی ول جانشر تماشا کرد

نثر شعاع افتاب جمالی رونق پذیر باصره استجیا و پرتو نور جبینی
منعکس انداز مرات بهجت نمایه ذات ولایت سمات طلیعه بشارت

اولەرق تاریکۀ بیت الاحزانە قدم نهادە تشریف اولوب سبق
نیازیاشن گستاخانە برلە نشستە جای صدر اولدقدە خجلە نشین
خیال اولان نوعروس آمال شق آرای ملالدن رفع حجاب انقباضە
تصدی برلە جواهر کلمات خیر الفال مسرت عجمی رشتۀ تقورە تنظیم ایلە قرطۀ
نظم ثنا گوش متخیلە وآویزۀ گوش متعکرە ایدوب نە گونە ادای خوشنلیجە مژدە بادر ایلدیکە

بو ارغم کە ترا انجم سعادت یار است	دیدۀ بخت تو از خواب گران بیدار است
یعنی ان ماه جهان گردە باقبال طلوع	شد جهان پرتو عدلش همە بیجادار است

نثر ستب ظلمە وای کدردە سر بر بالین تغافل اولان بخت خواب آلودە
استغنانک رسیدە هنگام بیداری و کنارۀ افق دولتدن طلوع
نیر سعادت ساحەلی نهایە امالە دم پرتو انداز روشنایی وشتاب
نازک ادای مضمون اشنای تلطف حیب ور استدن معالە گوی
صباح الخیر ایلە اظهار وضع دلارا ایدن قرة العین اولدوغی
دملرده کە سبل انفعالی اب تیقظ ایلە چشم دلدن ازالە ورد شوی
استصواب ایلە اذابە ایدوب استطلاعی اعتدالی اوانە نظر انداز
شهود اولمق سیاقندە مایە انجاد وردن اولان زمهریر شدیدن
متحجر یخپارۀ حرمان حرارت ربیع لطف طبع اوان ایلە ذوبان
و بیابان عدمە جریان اولدوغی مشاهد اولمغلە خفی اولمیە کە
دم سردی حیرت فزون مضمحل تاب نیر عاطفت ومندوب حرارت
مهر معدلت اولمق زمانی نمایان ورشحە پاشی توفیق ایلە گلشن وجودندە
منزوی زاویۀ اکمام اولان ازهار آمالی رونمایی ظهور ایلە خندان
و سعای ابر بهار مکارم ساحۀ گلشن آرای امالی باران انعام ایلە

ایلە شاداب وریان و فرانش باد صبای لطف فضای دلارای
مستعدانە قالیچۀ سبز رنگ چمن اجابی افراشتە ایدوب
هر نهال ستم دیدۀ تند باد احزان اوراق پریشانک فراهم آوردە
بر داشتە دست شکوی قلوب بیتیناه کارفرمای دادگری
اظهار تظلم گذاری ونزهت فزای حل وعقدە هر بر غنچۀ خندە خوش
نادیدە گریبان صبر وقرارلرین چاک چاک وارزدۀ خار خار
اشتیاق تلاق اولان عندلیب جان شیون گدازک
فریاد وزاری مهمّات امور بیدلان اولان شاه گلستانک
گوش زدی اولمغلە اجرای مراسم عدل گسترانیدە بر قاعدە
و قانون دولت مجازاة من جنس العمل ایلە نظام بخش ممالک
بیدادی و ترتیب انتظام حال نامرادی لازمۀ شعار دولت
ابد پیوندی بلنمکلە اول ذات کریم السجایا مستجمع الخصائل وجود
عمیم الجرشی موصوف الفضائلک مقسم انواع لطف واحسانی
اولان آستان معدلت عنوانە جبهە فرسای عبودیت اولمدە
داعیۀ روع ومنبی بر طرف واستعجال دخول وردن کاشانۀ
مجد وجلالت و دولتخانۀ عز وعلا التدە تکلف بر طرف اولنوب
صف النعال داد خواهە ضمیمۀ اظهار کامجو برلە پایهادە دیوان
الادب و میدان رهایابیدە بستە لب اولوب ترجمان خامۀ
شیرین لهجە لشنیدە تعبیر وساطت سفیر کلک گدر چشیدە بە تعبیر
ایلە الدین النصیحە حدیث شریف اسلام مداری ایلە بار بند عمل
و بربند نامۀ تحفة الملوک جامع نظام ملک وملل تحریر واملاسنە

سر اغاز و مقدمهٔ بیان حالی مقدمهٔ چند سطور مرام بالی قلمیله
عرض بیشگاه داوری ایتمکله امید اولنور که در قباره گستاخی
کشیده فرمان قبول و عفو ایله مالک منشورك طاوری
و دخول زمره وظیفه خوران استعداد ایله مسلم اکابر اکاموی
و نام لی نشانك مظبوط زیر دست امین حافظ اولان
دفتر مرحمت دیده کانده قید ایله ازاده کی رستم کشیده دنی
اکتساب رهایی برله مالك قلمرو سروری اولنه که بو بلیه توفر
التفات اهل کمال حلالنده فلکدن کام الاجق کام ثمار صحرایی
هیهات اولمق لازم کلمزمی دیو ختم کلام غریب الانفهام یعنی
بر تعبیر اعجوبه ایله مطلع کلام مقطع اختتامه بیدکده داعیه عالم
مثال ایله رسیدهٔ سمع تصور و نقش خزانهٔ خیال اولان صورت
مسرت تیر بودم معدلت گستر یعنی افق مکرمتدن طلوع مهر تابان
سلطان زمان ایله جارجهت دنیا ضیا بردهٔ منا اولدوغی زمانه
فرح عنوان اولمق احتمالی ایله نکاه مدهوشانه جی سرپره دالی اوغانه
کماشته قلوب بو برج کلام منظوم ایله حل کره اضمالاتیله
لالی تقریری تنظیم سلك تعیین ایلدی نظم دلپذیر

الا ای جانشین بزم حیرت   ندیم غم قرین یار محنت
زمن لشنی ترا کویم بیاکی   که از غم دست شو میکن تماجی
بروان استان چشیم اماقی   شدی بینا نه بینا کیتی مشتاق
غبار خاك او غنبر سرشتست   فراز طاق او بام بهشتست
بتعظیمی بنه سر آستانشرا   غبار تو تیای چشم جانشرا

ببیند از از درونت منبع لسان   ستابی کن ز زیر چوب دربان
جو بر جوا است بردهٔ زرتار ایوان   کنداند افتاب فیض تابان
دهد تابنده کی چون طلعت او   ملکن اندیشهٔ جز همت او
نه دانش شد خورشید عدالت   ربوده طالب فیضش سعادت
نظر با همتش چرخ بایه دون   بساط لطفش از بر تر زکردون
جهان بینا شد از روی مهر انور   چه جام جم چه مرآت سکندر
کهی بر سینه که بر کف شود جا   کند فرمانروای بحر و بر را
چو بیند آتش سیاله بر روی   خراب دل بدانداز نکوخوی
لب در بسته پیش ادب کن   ز هیبت سر فرو کاهی طلب کن
ستایش کی بود او را بنر اول   بنر باید دعایش بود تکرار

چو خوانی مطلع سبع المثانی
بدانی نام او ای حرف ثانی

نثر سب و یجور تفکر کداز ده تنجز ساز مجمر درون درهم نوارك
رسیده سقف بالاخانهٔ نیلی کون اولان ورود بیچا بیچ اهنه
ضمیمه غم تنخوان ناکامی برله داخل رخاجه تسخیر اندیشه اولان
تصور خیال پری و شك ائینه کدر نمون ولده صورت نما اولمسی
ایچون مد نظر طفل خسته دل وجود متمادی اولوب بالاخره
بر کار وار ثابت و برقرار اولان همنفسان مشاعر کنار حزن کلبه
دیدهٔ خدمه قوی درن تفرقه نمون تعطیل حواس معرض ظهور
بدیدار واو نحتهٔ دریچه تماشای شهود اولان بردهٔ اجفان
فرو نهاده و تار مژکان ایله پیچیده زیر طاق ابروان اولقده

نثر فیضبخش خلوتسرای درون اولان شاهد نشاط آور عالم غیبک
چاشنی مسرت وصالی ذائقه دلده حالت انگیز اولدوغی غنیمت شمار
فرصت اولوب اریکه نشین خیال اولان ذات ابهت مآب
شکرفک امتثال بر فرمانی اولوب اعانت بدرقه توفیق ورهنمایی
هدایت نیکو رفیق بر بند نامه مندرج الآیات والآثار والحکم
والعبر کشیده سلک تحریر و پیرایه صحایف تعبیر و نثر اکرده نیم نظره
قبول اولنمق امیدوارلکی ایله عرضه کرده پیشگاه حضرت اوج نشین
مکرمت کیر و مرتبه بخش معذرت پذیری یه اجترا ایله جبین سوده
درگاه دعا و دعاوه کمر بسته کی قیابه دلداده اولندی بیت

امیدم الکه کتسد نظره عنایت او	برات حسن قبولرا بجگک زر منشور

نثر وداپه کیران نصاب معارفه بو سعادته وصول ذی اهم بر امل
مستحب الحصول محال ایدوکی برامر بدیهی المال اولمغله بو گنجینه امینه نک
ارزانی دست رسی ایله اکتساب ثروت جاودانی یه وسیله
اولمق ایچون مغزلی سینه جامه خانه ذی محامه گنج جوهری کام لکنز
مکارم ثناخوانیدن استطلاع دفاین مدایح شاه فیض آثار الجوی
ساحه فسیحه الاکناف درونده ندمای حواس باطنه نک بو دنبول
ایله جدل انگیز اولدرق مدنظر تکاپو اولنده قدم پایه بست سلمیه
نسبت ذروه معارج مطالب رتبه دوندن قدم نهاده تصور
اولمق حوصله تحملدن بیرون و گنجشک ضعیف بر تردد او بام
دائره سینه او نغامق محال وطویره تیز چنگال اهوای تصور
صیدنده سلسله جنبان اقتدار اولمقنه احتمالدر قطعه

اتیم احاطه وصفنی مجموعه درون	صغیر ادایه مدحی او شاه مسلمک
لایق بو ثبت صفحه اخر زمان دلی	کلکمز نظیری دولته اول ذات اکرمک
بکل اللسان عن بیان خصاله	ویأبی البیان عن علو جلاله

نثر لکن معقد متین عقل ونقل منتج اولدوغی بر قضیه واضحه المدلول کبی
دست بوریا باف متخیله ده منسوج اولان دیبای زرتار معارف
تمغای نام شهنشاهی مطرز اولمیه شایسته قبول ناقد نظران بصر
اولمز بنا علی ذلک ما لا یدرک کله لا یترک کله معقد مسلمه الفحولی دریش
معذرتخوانی قلنمق برله بو گونه تکاور سوار سوق ثناخوانی اولنورکه
اول یکه تاز بادیه مراحمک بدایع محاسن ومکارمنک براعة
المطلعی سلامة الاختراع حسن نسق وذات بی عدیلی کالتجرید یجمع
بین الماء واللهب موصوف جمع المؤتلف والمختلف اولمغله
سرافراز وگلگونه سواری جلال ایله میدان فروشکوهده زور
بازوی طاقت فرسا ایله غیرت شکن تاجورانی ایله ممتاز اولدقلری
ثبت جریده شهود اولوب رقمزده صحایف بلاغت اولان
کلمات نظمیه فصیحه سی میاننده کلمات ابو تمام ناتمام ومفردات
نثریه سی ترکیبه فتح بابی کلام اولسه ابو الفتح بستی شکسته اندام
اولمسی عند البلغا رسیده مرتبه وجود در واستاد متفکره سنک
اختراع بدیع الاسلوبی حقاکه تاج المآثر وجبهه متخیله سنک ابداعی
عبقری الطرزی درة المفاخر حکمة الاشراق اندیشه سی مباحث
احوال خارجیه یه اطلاع ایله روشنکر ونهایة الادراک دهنبک
مبین هیئت انظار دقیقه اولمده علو قدری آسمان کبی برتر

پرتو مهر احسانی اقطار آفاقه ضیاگستر و فیض مدرار دست
زرفشانی جود حاتم طائیی دربدر و ترسیده‌لی تیر جنگی کرم
بیهمتاسندن زر زرالود خزن معفو خاکده جایدار و بیم
دست زورادر سماحتی مشاهده سندن کان جوهر یاقوت
خون بردل محدب زمینده اختفا اختیار ایتمشدر رباعی

ان شاه که شاهان ستجند او عین است … بر خلق جهان دعاش فرض عین است
زر در بر قابلیت زبیم کف او … صفوت بنگر که طاهر اندر عین است

نثر شمشیر تیغ تیز نوک لطفی راحتده دماغ مختل و صدای دهل
جلالتی رعب انداز درون ملل و نحل مانند آفتاب ظلمت زدای
آفاق دروشنایی بخش زمین و سبع طباق رافع رایات
دین از هر موضح آیات شرع مطهر ظفر پناه فیروزی دستگاه
کشورگیر بیهمتا شاه دانشور یکتا رونق افزای عدالت جمهور اورنگ
شجاعت رغم انوف جبابره مغفر جباه اکاسره عظمت دثار
معدلت آثار مآثر ارتکاب مفاخر اکتساب سرور سرافراز
افسرور ظل پروردگار دین پرور مالک امامت عظمی وارث
خلافت کبری مکارم پناه اسکندرجاه فخر عثمانیان خدیو زمان
پادشاه اسلام خلیفه انام خاقان الخافقین سلطان المشرقین
السلطان بن السلطان بن السلطان السلطان احمد خان بن السلطان
ابو المغازی محمد خان خلد الله تعالی ایام خلافته الزاهره واعوام
سلطنته الباهره ما تعاقبت الایام والشهور واجری احکام معدلته
فی اقطار الربع المسکون وجعل سلسلته باقیه الی یوم یبعثون محروسة

محروسة الجناب عن ریب المنون بریة الساحه عن سوانح القول الحاصل بیت

شرح اوصاف کمال تو کماهی نتوان … ای ورا اوصاف کمال تو زبان ها بکم

نثر مقتضای سنجه عنقای دشوار صید مدحی دانه حروف و دام
اقلام ایله صید اولنمق مرتبه‌لری خیام خام اولوب مصراع
نیست سیمرغ شکاری که فتد در همه دام نثر نشید الزام نماسی دستور
العمل اولمغین ادهم قلم مطلق العنان اولوا دیلده ال ارقه‌سی
پرده و دیمکله تازیانه اقدامدن خلاص یافته و بری اولمغله بیت

مدیحه گویی کمالاتی گرچه امر محال … دعای دولتی لیس لها البعد والاتصال

نثر سمت دلجوی مرام دعایه امالهٔ لجام برله تکاور سوار اقدام دوران
اللهم کما جعلت عوائد کرمه اوفر من ان تقاس بصواع البدر
والکأس جعل مدة طول بقاءه ولتنه اکثر من ان تقدر بذراع الیوم والامس بیت

هذا دعا للبریة شامل … ارجو من لطفه انه قابل
تیر عجزک بلندی مدحت شاه نکرمند … نذر شمدی مال ای کلک طبع عمیر ربایه ایله

نثر مضمونی اوزره برباد دادهٔ فلک تفرقه الکیز اولان اوراق
مجموعهٔ مشاعر و فوایی که نمونه نمای بنات النعش پریشانلی
و مانند آیادی سبا تفرقه گزین ایدی اما نیدر شیرازهٔ بند جمعیت
اولمسنه همت ودستیاری توفیق و پایمردی کلک هدایت
رفیق ایله جلباب دلده پرورش یافته ماشطه عزیمت اولان
نصیحت نامهٔ تحفة الملوک املاسنه شروع و تکلفات منشیانه دن
ساده مطبوع دل خاص و عام اولان تعبیرات خوشاینده ایله

منسوج اولمق پسندیدهٔ خرد کار آزموده دهور اولمغله بو داعی
اختیاری ایله سرآغاز تسطیر و بر مقدمه و چند مقاله و بر خاتمه اوزره ترتیب
اولندی و بالله التوفیق و بیده ازمة التحقیق و هو حسبی و نعم الرفیق

مقدمه در تحقیق فضیلت عدل است

بداهت عقل و انضمام نقل ایله رسیدهٔ مرتبهٔ تحقیق درکه مدار
مدار زینت سرای دین محمدی و اساس مدحت جای اسلام احمدی
ایکی امر خردپذیر بی نظیر درکه تعظیم لامر الله و شفقت علی خلق الله در
و بو ایکی درگران قیمت صدفچهٔ نصیحتده پرورش یافته اولمغله
فرمایدهٔ حکمت یعنی منشأة نبوت علیه من الصلوة اکملیت
الدین النصیحة دیو گهر ریز حکمت اولمشدر و میان نصایح
عامه‌دن نصیحت خاصه سلطان ما ورد به السنة و اجمع علیه الائمة
اولی ما نطق به اللسان و احلی ما افصح عنه البیاندر زیرا بسیط
خاکده یتیمة الدهر وجود سلطان نعمت جمیله امتنان کردهٔ یزدان
و حمایت خزینهٔ بی بدل رحمان در قال الله تعالی و لولا دفع الله الناس
بعضهم ببعض لفسدت الارض یعنی خدای رحمت کنندهٔ عباد
بو ظلم کدهٔ عالمده اقامت سلطان احسانی ایله دست تطاول
اقویادن گریبان ضعفایی تخلیص و ید عدوان ظالمدن رقبه
مظلومی آزاد ایتمیدی جبلت خلق حب انتصاف و عدم انصاف
اوزرینه مجبول اولمغله امر ناس غیر منتظم و معاش عباد غیر مستقیم
اولمغین غبرای زمین و سمای فساد پذیر اولوب بو بیله زیور بقا ایله
آراسته و مستدیم اولمزایدی و بو نعمت جزیله اعطا و احرازی ایله

ایله سرافراز و ممتاز اولدقلرینه امتنان گونه بیورلدیکه ولکن الله
ذو فضل علی العالمین یعنی تحقیق خدای پروردگار اقامت وجود
سلطان ایله بخشندهٔ عالم و احسان دهندهٔ امم در ظالم بدنهاده
فضلی دست ظلمی خوف سلطان عادلدن مکفوف و کوته اولمغله
عقاب دارینده امین اولور و مظلوم مرحمت آلوده فضلی بد
عتو ظالمدن سلامت بینلکی اولوب حمله یه فضل و احسان
اولور پس وجود سلطان عدالت گزین ایله امر معاش منتظم
و فساد و ظلمدن جمیع امم امین اولور بزار و دیلمی مسندلرنده
ابن عمر رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن و حجة الاسلام کثیر بن مره
حضرتلرندن روایت بیورلرکه رسول اکرم علیه من الصلوة
اتم حضرتلری وجود سلطان نعمت جزیله اولدقلرینه دهن کشای
تنبیه اولوب بیوردیلرکه السلطان ظل الله فی الارض فاذا
عدل کان له الاجر و علی الرعیة الشکر و اذا جار کان علیه الاصر
و علی الرعیة الصبر و اقامت پنجگانهٔ امور مانند پنج ارکان
که اقامت جمعه و جماعت و حدود و تعزیه و فی ذات بزرگوارنه
منوط و مستنددر پس وجود بی بدل سلطان عالم مدار قوام
اساس بنی آدم اولدوغی گبی مرجع ریاست و منتهای سیاست
سبب نظام مایهٔ حسن انتظام عدلدر پس دایرهٔ دین محمدی
نقطهٔ عدل اوزره پرکار وار دائر اولمغله فماذا بعد الحق الا
الضلال یعنی عدلدن ماعدا دست عباددن ظهور بولان
افعال و امور جمله ضلالت و ظلم در پس سلطان نیک خوی

خیر جویه عدل ایله نصیحت ائمهٔ مسلمین و عامهٔ موحدینه نصیحت اولور
زیرا نفعی اشمل و فائده سی اکمل در وعظلا دیمشلردر که الملک
العادل للامم سور وللایام نور زمانه فصل الربیع غاب برده
وطاب ورده صاح رعده ولاح سعده جاد سحابه وعاد
شبابه تزهر صنایعه وتبزر بدایعه تخضر حدایقه وتحمر شقایقه
توفر ازهاره وتکثر انهاره وخدای عظمت شعار حلت اوصافه
نظم کریم جامع اللطایف ده بر محلده طریقهٔ پسندیدهٔ اخبار
امر که دلالت وجوبده طریق انشادن اکد واتم در ایتار الله
ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی آیهٔ عدل فرماسیی
و محل دیگرده ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها
واذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل قول کریم ایجاب بالعدلی
زیور عنوان تقریر اولان درگران بهای باب فضائل عدلی
کافی و حسن نظامده وافی و نصایح مملوکده شافی بر امر جلیل البدرجه
تفصیلی گنجایش ناپذیر حوصلهٔ صحایف روزگاردر لکن بو مجلده
حوصله گیر تحمل اولمجق مرتبه صحایف اوراق گلگونه سطور الفاظ
عدل ایله پیراسته و بو ایکی آیهٔ کریمه نک بیان لطایف معنا پسندیده
اجمالا اقوال مفسرین کشیده سلک تحریر و امام مقاصدده مقصد
الجیش تعبیر قلندیکه حین مطالعه فرمایده خاطر زکاوت شعار
دغدغه پیرا اولمیه و بالله التوفیق وهو خیر الرفیق

مقاله در تفسیر قوله تعالی

ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی بادیه طلب

طلب تفسیرده ماوای بحر غادی علامهٔ عالم مولانا بیضاوی علیه
تفسیر جلیلده بو گونه درسفته تقریر اولدیلر که ابن مسعود
رضی الله تعالی عنه حضرتلری بو آیه جامعهٔ مهمات دین حقنده
بو نوعه زر افشان تحقیق اولدیلر که بو آیهٔ کریمه میان آیات
قرآنیه ده باب خیر وشرده جمله آیتلردن اجمع واشمل و سبب
اسلام عثمان بن مظعون درو ترقی ایدوب بیوردیلر که
اگر قرآن کریمک ایچنده بیان خیر وشرده بو آیهٔ کریمه دن
غیری آیه اولمسه ینه نظم کریمه تبیانا لکل شیء وهدی ورحمة
للعالمین دیمک صادق اولور زیرا بو آیهٔ کریمه جملهٔ جامعدر
ان الله یأمر بالعدل یعنی تحقیق الله تعالی عظمت و جلالی ایله کمال
لطف ورأفتندن سزه امر ایدر اعتقاده متعلق اولان امورده
افراط ایله تفریط میاننده وسط اولان امور ایله توحید
باری تعالی کبی یعنی اله واحد اثبات ایدوب زیاده سی نفی
ایتمکدن عبارتدر متوسطدر افراط ایله تفریط میاننده که
افراطی تعطیلدن عبارتدر یعنی صانع تعالینک صنعنی یاخود
صانع تعالینک کندینی نفی ایتمکدن عبارتدر و دهریلر قولی کبی
و تفریطی تشریکدر یعنی باری تعالی یه شریک قوشوب الٰه
متعدده اثبات ایتمکدر و کسب متوسط ایله قول کبی که اختیار
جزئی دخی تسمیه اولنمشدر افعالک جمیعا خالقی الله تعالی در
اندن غیری خالق یوقدر لکن حصول افعالده کسب عبدک
مدخلی واردر یعنی قدرة الله و کسب عبد ایله حاصلدر دیمکدر

عبارتدر افراط ایله تفریط میاننده وسطدر اهل سنت مذهبیدر
افراطی جبردر سلب اختیار جزئی ایدوب جمله اشیانك فاعلی
وخالقی الله تعالی در عبدك یدنده برشی یوقدر جمله ایشلرنده
مجبوردر دیمكدن عبارتدر جبریه مذهبیدر وتفریطی عبد
افعالنك خالقیدر جمله اشیا عبدك قدرت واختیاری ایله
حاصلدر دیمكدن عبارتدر معتزله مذهبیدر تفصیلی علم اصول
كلامده مبیّندر وعمله متعلق اولان اموردهدخی افراط
تفریط میاننده وسط اولان اعمال ایله امر ایدر ادای واجبات
عبادات كبی كه افراطی بطالت یعنی بالكلیه عباداتی ترك وتفریطی
ترهیب یعنی بالكلیه مباحاتدن بیله تنزه وترك در بو ایكی افراط
وتفریط میاننده توسطدر وخلقه متعلق اولان اخلاقده
افراط ایله تفریط میاننده وسط اولان خلق ایله امر ایدر
جود كبی بخل ایله تبذیر میاننده وسطدر الحاصل عدل اشیانك
افراط وتفریطی میاننده حاق وسط اولان حد اعتدالدن عبارتدر
كه رأس فضائل وسر شمائلدر كه نفوس بشریهده مستودع
دست حكیم مطلق اولان قوای اربعهنك حد اعتدالیدر
عبارتدر كه بری قوهٔ عقلیهٔ ملكیه بری قوهٔ شهویهٔ بهیمیه
بری قوهٔ غضبیهٔ سبعیه بری قوهٔ وهمیهٔ شیطانیه قوهٔ عقلیه
ملكیهنك افراطی جربزه تفریطی بلادت وسطی حكمتدر
قوهٔ شهویهنك افراطی شره تفریطی خمود وسطی عفتدر
قوهٔ غضبیهنك افراطی تهور تفریطی جبن وسطی شجاعتدر

در قوهٔ وهمیهنك افراطی تجبر تفریطی تحقر وسطی تواضعدر
پس بو قوای اربعهدن اون ایكی قوه حاصل اولوب
میانلرندن خیر الامور اوسطها مخواسی اوزره حكمت وعفت
وشجاعت وتواضع بو دردی ممدوح باقی سكزی مذموملردر
وبو قوانك تفصیل اقسام وحصری وحدود وخواصی ومابه تحصیلی
ومذموملردن اجتنابی طریقی كتب حكمیه واخلاقده مبیّن
صدد انلرده میسر اولمغله مناسبت ایله ما نحن فیه لازم
اولان مرتبهسنی بیان ایله اكتفا اولندی رجعنا الی ما كنا فیه
والاحسان دخی احسان امور ایله امر ایدر یعنی امر اولندیغی
شیلری لایق اولان وجه اوزره اداایتمك اول احسانه دخی
طاعات وعباداتده یا كمیت حسبیله احسان اوله تطوع بالنوافل
كبی یا كیفیت حسبیله احسان اوله مقام عبودیت وسر وقات
ربوبیت شهودنده استغراق كبی كه الاحسان ان تعبد الله
كانك تراه حدیث شریفی بو معنایه اشارتدر فذلكه عدل اوزرینه
زائد اولان امور گاه احسان اولور گاه اسائت اولور طاعات
عدل واجباتی لایق اولدوغی وجه اوزره اداایتمكدر واجبات
اوزره زائد اولان سنن ونوافل طاعاتده احساندر الحق
علامه بیضاوی بو محلده احسانی احسان بالطاعات كمًا وتطوع
بالنوافل ایله تمثیل اكتفا ایلدی لكن بو حقیر بر تقصیرك تفسیر عامنه
گوره تعمیم بعد التخصیص قبیلندن اولوب امری معنای عمومیه حمله
محتاجدر تأمل وكیفیت طاعاتده احسان خدای متعالی گورر كبی

اخلاق علائی واخلاق محسنی

وسر اوقات

اجتماع حواس ومشاعر ایله عبادت ایتمکدن عبارت اولدیغی
اکه احسان تسمیه سی طاعتده مبالغه ایله نفسنه خیر وفعل حسن
ایصالی ایله کانه نفسنه احسان ایتمش اولدی پس عبادات
نفسنه احسانه سبب اولمغله مسببك اسمی سببه اطلاق وحیثی اوزره
طاعتك کندویه احسان تسمیه اولندی وبو احسانده تعظیم
لامر الله وشفقت علی خلق الله داخل وشفقت علی خلق الله
تحتنده اقسام کثیره مندرج واعظمی صلهٔ رحم اولمغله خدای متعال
عمّ نواله تخصیص بعد التعمیم طریق محمودی اوزره شاننه
اهتماما افراد بالذکر ایدوب وایتاء ذی القربی دیدی یعنی اقاربه
محتاج اولدقلری شیلری اعطا ایله امر ایدر صلهٔ رحم مجرد مسقط
راسی اولان بلده یه وارمغه مقصور دکلدر امور کثیره ایله
حاصل اولور محلنده مذکوردر تفصیلی بیاننه اوتنمغه حاجت یوقدر

مقاله در تفسیر قوله تعالی

ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها واذا حکمتم بین
الناس ان تحکموا بالعدل بو قول جامع المحاسنی تفسیرنده دخی
علامهٔ یکه سوار تبیان بو نوعه کهر سنج بیان اولدیلرکه خطاب یأمرکم
مکلفینه عام والامانات کلمه سنك تعریفی جنس ایچون اولوب
جمیع اماناته عام اولمغله معنای لطیفی دیمك اولورکه ای مرتبهٔ
تکلیفه قدم نهاده اولان بنی آدم خدای آفریده کار سزه شفقت
ایدوب عملی ایجاب ایدر صیغه امر ایله سزه امر ایدرکه ومتکفله
غیره تودیه سی لازم کلن حقوق واعمالی بعد التفتیش والتفحص اهل

اهل ومستحقنه سپارش وتقلید ومستحق موجود ایکن غیر مستحقه
سپارش وتقلید ایله خدای ذو الجلال ورسول متعال و
جماعت مسلمینه خیانت ایتمیه سزکه من قلد انسانا عملا وفی
رعیته من هو اولی منه خان الله ورسوله وجماعة المسلمین
حدیث مقبول اولی الالبابه ما صدق ومخالفت امر ذی الجلال
ایله عذاب الیمه گرفتار اولمیه سز آتش عذابی تشدید واذا حکمتم
بین الناس ان تحکموا بالعدل بو قول کریم عند الکوفیین امر تحتنده
داخل وان تؤدوا قولنه معطوفدر لکن معطوف علیه ده
مأمور به اداء امانت الی الاهلدر بو وقته مخصوص اولیوب
جمیع وقت لازم اولمغله اطلاقی اوزره بیان اولندی لکن
بو معطوفده مأمور به حکومت بالعدلدر وقت ترافع وحکمه
مقصور اولمغله اول قید ایله تقیید اولندی پس بو تقدیر اوزره
معنای لطیفی دیمك اولورکه سزلر حاکم اولوب ناس میاننده
حکم مراد ایدوب حکم ایتدیکمز وقتده عدله ملتبس اولدیغکز
حالده حکم ایتمکزی امر ایدر یعنی نه افراط ایدوب حقی مستحقه
ایصالده جور وظلم ایتمکزله امر ایدر نه تفریط ایدوب تهاون
وتکاسل ایله ابطال حق مظلوم ایتمکزله امر ایدر بلکه طرفینی
رعایت نه ظلم نه ابطال اوله بو یله وسطی ایله حکم ایتمکزی امر ایدر
تنبیه عاقل لبیب وفطن ادیب دیده کشای انتباه ونظر
دقت آمیز ایله بو ایکی آیهٔ کریمه جامعهٔ محاسن اخلاقك معانی
عدل فرماسینه نظر انداز تأمل ومضمون جلیل القدری ایله

ایله عملده با تأبّد سعی و همتی کشیده پایی اهتمام ایتسه هر خصوصنده
عون صمدانیده معوون و نصرت علی الاعدا و امتداد عمر و
وازدیاد شوکت ایله کامور و مصون اولمسی لاریب و منون در

مقالات مقصوده

در تقریر بعض نصایح که در زیر سایهٔ آن دواجال کمین داشته
شده بر وجه اختصار و قدر طاقه ایراد گشته که تفصیل آنهه بدفترها
نشاید که گنجد ومن الله عز وجل الهدایه وفی کل الامور العنایه

مقاله در ترغیب عبادت و عدل بر رعیت است

تربیه تاج معدلت بر سر و افسر نیکی دربر اولان پادشاهلر
سیر تندن بری واهی بودر که میانه شده سبل رقودی
چشم غفلتدن اشک انتباه ایله ازاله و در جلال ربوبیته
روی دیدهٔ ضراعتی اساله ایله جبینده احسان بر کدا
دوریوزه کرلی بوزا اوله که مهر جهانگیر اشعه تارایله ضیابخش
اولدقده سر بنده کانده سروری کندویه لایق و سزاوار اولدی
حکایه عمر بن عبد العزیز رضی الله تعالی عنه حضرتلری صلوهٔ صبحی ادا
و شکر و سپاس نعمت خدادن صکره زمان حکومتنده خلق ظلم
و جورندن امین و استقامت اوزره اولمغی تضرع و نیاز ایدر
بوکونه چهره فرسای درگاه کبریا اولوردیکه بو عبد ضعیف
و چاکر عجز زدیفک دست عهده سنه ربقهٔ کار عظیمی اعطا
و وابسته قلدک لکن بو عبد ضعیفک نیروی بازوی جهد
و سعیی ایله بو کار بزرکوارک حصولی حیز امکانده دکلدر

مردان درگاه کبریانک ریزان اولان آب روییی درانکستردان
بادیهٔ جبروتنک صدق معامله سی حرمتنه بو کمتر چاکره بنده لک
حقنده عدل و انصافده توفیق و جور و انصافده بر انهیر احسان
ایدوب خلقی بنم شرّمدن امین و بنی خلق شرندن سالم ایله دول
بیگناه بندن رنجیده اولوب مظهر دعای مظلومان ایلمه نکته
مرویدرکه مرتبهٔ شکر مرتبهٔ احسانه تابع در احسن کما احسن الله
الیک قول کریمی شاهد واتقدر لیس خدای متعالک زیاده
احسانه مظهر اولان مرد نیک بخت دانا شکرنده دخی
رتبه و زیاده سعی ایتمک لازم اولدوغی لی مراددر حکایه ملوکدن
بری اولیا اللهدن برینک صحبتنه داخل اولوب استدعای همت
ایتدکده بیورویلرکه طاعتده احسان ایتمکه ناسک زیاده احقی
خدای فیاض عمیم المبارک زیاده احسانه مظهر اولان مرد
سعادتمندور و عدل و انصاف ایله اولیسی دست قدرتی
مبسوط اولان کمسنه در خدای متعالک نعم جزیله سی مقابله سنده
سنک ذمتنده ثابت اولان حقی ادا ایله فیاضلی علتک
نعم و احسانی دخی سنده زیاده و دائم اوله وان شکرتم
لازیدنکم حکایه شاه غزنین محمود سبکتکین رحمه الله علیه شب دیجور
پرده سیاهی کشیده روی روز فیروز ایتدکده جامهٔ پادشاهیسی
اخراج و خرقه درویشیسی بر دوش ایدوب بیتگاه الوهیتده
سر طاعتی زمین مذلته کشیده و روی تضرعی خاک عبودیته
مالیده ایدوب گریه کنان بو نوعه نالش ایلر ایدی رباعی

مالک این جهان تویی یارب — این بنده گان بنده تویی یارب
نه بزور بازوی فتح حاصل شد — تو بخشیده و قوه از تویی یارب

نکته پادشاه صاحب فرمان زیردستنده اولان فرمانبرانه امر ایتدکلری عملی ایله کندولر عامل و امر معروف و نهی منکر کندولر مؤتمر و منتهی اولمیه لر اول عمل و گفتار رغبتیده دخی تأثیر و عمل ایتمز اول کندولر عمل بعده مقربان و خواصده اجرا بیوره لر که دوران واجبنده دخی تأثیری اولوب امر اولندقده فرمانبر امتثال و عمل ایده لر حکما دیمشلردر که اول نصیحت نزد دیگران گفته و انکه ملامت دوران مولانا جامی قدس سره خردنامه سنده ایراد ایلدوکی ابیات مناسب مقامدر که نقل اولندی نظم

مشو غره حسن گفتار خویش — مگو کن چو گفتار کردار خویش
چو کردار ناصح بود ناپسند — نصیحت کی افتد زوی سودمند
خود عیب آن هیچ دمیکند — که منع کس از کار خود میکند
نشد مانع طفل قول پدر — که خود خورد حلوا و گفتش مخور
کرا اصلاح خلق جهان بایدت — دل از هر بدی بر کران بایدت
نشسته ز خود حرف عیبت نخست — ز تو عیب شویی نیاید درست

حکایه پادشاهلردن بری خمهای شرابی شکست ایتمکه امر ایلدی حتی صباحگاه بیوردیکه فلان باغک اوزمی شیره ایتسونلر بر صاحبدل اشیدوب دیدیکه مصراع ده که گفتی بد مکن تو میکنی بیت

وهکه سن غیره اشلمه دیرسین — شمدی سن کندک آنی اشلرسین

ترتیبه مردان خدادن برینه سؤال اولندی ملک و دولت دنیانک بقا

بقا و دوامنده تدبیر ندر بیوردیکه گو بفرمان تو باشند تو بفرمان خدای
گر اولورسن خدایه فرمانبر خلق اولور سکا فرمانبر

نصیحه پادشاه نیکوسیرت خیراندیشه لازم اولان امور مهمه‌نک بریسی دخی عدل رعایا و انصاف برایادر و وجوب عدله دلیل جناب خدای جلیلک اعدلوا هو اقرب للتقوی قول کریم ایجاب اشتمالیدر پس مسندنشین سلطنت اولان کارفرمای لبیبه بو امر واجب الامتثال ایله اشتغال و عمله مبادرت ایله رعایا و سکان بلاده بساط عدلی گشیده ایدوب عدل ساعة خیر من عبادة ستین سنة وعد خلف ناپذیرینه مظهر اوله ابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلری روایت بیوردقلری احادیث شریفه‌دندر که السلطان العادل ظل الله ورمحه فی الارض ویرفع له کل یوم ولیلة عمل ستین صدیقا و عمر بن عبدالعزیز رضی الله تعالی عنه حضرتلری اساس ملک عدل اولدوغنه تنبیه گونه بیوردیلرکه الملک بالجند والجند بالمال والمال بالرعیة والرعیة بالعدل پس خردمند ادیب و هوشیار لبیب و دیده گشایی بصیرت ایله اندیشه‌ناک اوله که هر ساعتده بو قدر نعمت جزیله حقه نائل اولمشیکن بو بابده تکاسل و اهمال ایله بو نعمت جلیله‌دن محروم اولدوغندن غیری مظهر عتاب و عقاب محروم اوله نکته عدل رعیت شرعا ممدوح و منافعی بسیار اولدوغی کبی نزد عقلاده دخی وجوه حسن و نفعی کثیره درجه‌دن آبادی خزینه یه سرمایه

عدللر ظلم ایله رعایا فقیر اولسه خزائن تهی و وقت ضرورتده
خزینه اولمسه غالبیت مغلوبیته متبدل اولور و عدل تکثیر رعیتیه
سببدر پس محل احتیاجده حربه قادر اولنلر عسکریه منضم
اولسه امر خزینه یه نقصان ترتب ایتمز و عدل ایله رعایا
در امان و قلبلری معمور و آباد ان و کندلر صاحب سر و سامان
اولوب قلب اهل معارف اساس ظلم و جور ایله خراب و ویران اولدوکی
عتو و تطاول ایله مانند تخته رمال اولمسه دشمن بیرونی ظهور
ایتدکده انلر ایله استظهار برله دشمن بیرونی دفع اولنور و عدلدن
غیری شر دشمن دروندن امن حاصل اولور اما رعایا ازرده
خاطر اولسه لر استظهار میسر اولمز و عندی ماعدا بلکه اول وقت
اضطرارده فرصت غنیمت در دیوب اظهار دشمنی و انتقام
سوده اسینه دوشمکری ایله صاحب سلطنت دشمن درونی
ایله دشمن بیرونی میاننده لکدخورده هموم و پایمال هموم حیران
و سرگردان اولوب سبب زوال ملک و دولتی اولور بونک
امثالی منافع کثیره سی هوشمند عدل اندیشه خفی دکلدر للعارف
یکفیه الاشارة **فائده** پادشاه عادل مستحکم دیوار مشابه سنده در
اگر جانب افراط و تفریطه میل ایلسه خراب اولمغه یوز طوتر
نصیحه شاه کشورگیر که میدان اطاعت خداده عقال عدل
ایله سمند نفس سرکشنی بسته پای استقامت ایلیه فرمانده‌لکه
سزا اولمز فرضا بر قچ کون حکمران اولسه ان الله لا یصلح عمل
المفسدین وعیدینه ما صدق اولوب دولتی پایدار و اتم اولمز

اولمز **حکما** دیمشلردر که دین را نگاه داشتن نتواند الا به علم
و ملک را الا به عدل **نکته** فردای قیامتده هر کس صدمه سطوت
جلالت خدای منتقمدن ترسان و خوفندن لرزان اولور
مگر اول کمسه که بو روز راحتده خدای ذو الجلالدن ترسان
و خائف و اندیشه روز انتقام ایله خلقی رنجیده دن صارف
اوله مظهر لا خوف علیهم و لا هم یحزنون اولور **حکایه** بر عالم پرهیزکار
و علمی ایله کارگذار اسکندرین پیشگاه شوکتنده ابراز حجب ایله
اظهار سوز و گداز ایله محل ادب حرکت ایتدی طبع اسکندره ناملایم
گلمکله آغاز عتاب ایدوب نیچون استقامتدن خروج ایله بو بیله
وضع گستاخی ایدرسین بندن خوف ایتمزمیسین دیدی اول
عالم رهستکار جواب داده اولوب دیدیکه نیچون خوف ایده یم
هر کمسه که راست رو و مستقیم اوله خدای عز و جلدن خوف
ایتمز سندن نه رهده قالدی مرد دانانک خوفی یا ظلم خداوندگار
یا خود کندی خیانتندن در بو بنده ایکیسندن دخی امیندر **نکته**
کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیته مضمونی اوزره حکما دیمشلردرکه
پادشاه اهل زیردستلرنده اولان جمله خلقک راعیسیدر اگر
حق رعیی ادا و رعایا حراستلری سببیله بونلر نیجه ظالمدن ازاده
و سالم اولورسه مراد و کام پادشاهی کندولره حلال اولور
چنانچه شبان یعنی راعی غنم گوسفندلری حفظ و حراست ایدوب
شیرگرگدن خلاص ایدرسه اجرت شبانی یه مستحق اولور اگر دفع
شیرگرگه قادر اولمزسه مزد شبانی کندویه حرام اولور قنده قالدیکه

قادر اوله و هوا و هوسینه انهماک ایله دفع شر ایلمیه **حکایه**
شیخ سعدی علیه رحمة الهادی مکۀ مکرمه دن عودتنده حاکم
تبریز اولان ملک اباقا ایله ملاقات و صحبت اثناسنده کندودن
نصیحت طلب ایتدی بیوردیلر که دنیادن آخرته ایلتلنه جک
غیری بر شی گیتمز یا ثواب یا عقاب لیس بو ایکیسی میاننده
سن مخیرسین ملک اباقا بو معناده بر شعر انشا بیورک دیدی
شیخ در حال عدل و انصافده بو قطعه یی انشاد بیوردی **قطعه**

شهی که حفظ رعیت نگاه میدارد — حلال باد خراجش که مزد چوپانست
وگر نه راعی خلقست زهر مارش باد — که هر چه میخورد از جزیه مسلمانست

نثر ملک اباقایه تأثیر ایدوب گریان و سوزان چند نوبه راعی ام
دیر ایدی شیخ دخی هر نوبتده اگر راعی بیت اولن ترا کامی والا بیت
ثانی دیر ایدیلر صحبت تمام و بساط مفارقت گستیده اولدقده
شیخ قدس سره بو بر قچ بیت نصیحت آمیز ایله تکمیل وعظ بیوردیلر **نظم**

پادشه سایه خدا باشد	سایه با ذات آشنا باشد
نشود نفس عامه قابل خیر	گر نه شمشیر پادشا باشد
هر صلاحی که در جهان آید	اثر عدل پادشا باشد
مملکت او صلاح نپذیرد	گر همه رای او خطا باشد

نثر ملک اباقا استحسان و پسند ایدوب احسان گوناگون ایله خاطرینی
تطییب و دلنوازلق ایدوب مظهر دعالری اولدی **حکایه** ذو النون
مصری علیه رحمة الباری پادشاه وقتنه تنبیه گونه دیدیکه فلان
شهرک عاملی ایشتدم که دست تطاولنی دراز ایدوب رعایا و برایایه

برایایه حیف و ظلم ایدرمش پادشاه بر گون اکه جزاسنی ویررم
دییو جواب ایتدکده بیوردیلر که اول عامل بدکیش تمام رعایانک
مال و منالنی اخذ و غارت ایتدکدن صکره اکه جزا و لایقنی
ویروب زجر و مصادره ایله مالنی اخذ و خزینه یه وضع ایتمکده
ظلم دیده و دل ریش اولان رعایایه نه فائده حاصل اولور
دیدکلرنده پادشاه شرمسار و خجل اولوب در حال اول ظالمی
رفع و جزاسنی دفع ایله رعایایه راحت بخش اولدی **بیت**

سر گرگ باید هم اول برید	نه چون گوسفندان مردم درید

حکایه نوشروان عادلک زنجیر عدل ایله مسمی بر طرفی پایۀ
تخت نشستگاهنه بسته و بر طرفی دیوانخانه اجلاسنده بر ستونه
بسته و اوجنده بر جرس اویزه بر زنجیری وار ایدی هر ستمکشیدۀ
بر مهمی اولسه اول سلسله یی تحریک و فریاد جرسدن داد جویه
انتقال ایدوب صاحب دادخواهک مصلحتنی قضا ایدردی
دست سینه داود علیه السلام اولمق اوزره گشیده سطر تواریخدر

مقاله دوم در ترغیب صحبت علما و وزرا و صلحا

تربیه علم اشرف موهبه و اعظم مرتبۀ سبحانی اولدوغنه جامع المحاسن
اولان رسول مفاخر پناهه علمده زیاده لک طلبی ایله و قل
رب زدنی علما امر تشریف نماسی ایله حضرت سلیمان علی نبینا
و علیه من الصلوة اتمها ملک ایله افتخار ایتمیوب علم ایله افتخار
کنان یا ایها الناس علمنا منطق الطیر قول کریمی دلیل قاطع
و برهان ساطع در کذلک اصحاب علم دخی اخص خواص

واشرف افراد بشر اولدقلرینه اقرأ باسم ربك الاكرم الذی
علم بالقلم علم الانسان ما لم یعلم قول كریمی وبونك امثالی
آیات واحادیث كثیره دلالت ایدر بو قول كریمك تفسیرنده
بعض مفسرین بویله دهن كشای تقریر اولدیلر كه خدای پروردگار
خطاب رسول بزرگوار ایدوب بیوررلر كه سن اول حالك واثنای
امرنده غایت مرتبهٔ خساستده اولان علقه ایدك اخر حال
ونهایت مالنده غایت شرفده اولان مرتبهٔ علمده اولدك
قاعدهٔ معانی اوزره بر حكمك وصف اوزره ترتیبی اول وصفك
علیتنی مشعردر پس بو قاعده اوزره نظم كریم دلالت ایلدیكه
اكرمیته استحقاق علم اعطاسی ایچون اوله پس علمك شرفنه
واصحابنك اشرفیتنه دلالت ایلدی تربیه سیرت فرمان روا
نیكو ورزش وشاهان خیر اندیشدن بری دخی علمای عمل پیشه
وصلحای معرفت اندیشه ایله صحبت ومجالستدر كه هم قوم
لایشقی جلیسهم بو طائفه علیه نك وصفی اولمغله اكسیر خاصیت
صحبتلری غنیمت عد اولنوب سائل العلماء وخالط الحكماء وجالس الكبراء
حدیث شریفی ایله عمل بیوریله اهل حدیث بو حدیث شریفك
معنی جلیلنی بویله بیان ایتمشلر كه علما اوچ قسمدر بریسی عالم
بامر الله غیر عالم بالله ایكنجیسی عالم بالله غیر عالم بامر الله اوچنجیسی
عالم بالله عالم بامر الله در سائل العلمادن مراد قسم اولدر
خالط الحكمادن مراد قسم ثانیدر جالس الكبرادن مراد قسم ثالثدر
زیرا انلرك صحبتنده منافع دنیویه واخرویه حاصلدر الحاصل

الحاصل علما یا فقط ارباب علم ظاهردر صاحب فتاوی كبی یا فقط
ارباب علم باطندر جاهل صوفیه كبی یا ایكیسنی جامعدر عالم
وعارف صوفیه كبی بو حدیث شریف بو اقسام ثلثه یه
اشارتدر تربیه امور مهمهٔ سلطنتدن بر امر مهم ظهورنده
عقد مجلس علما وشاورهم فی الامر حدیث صواب نماسی
ایله عمل وجمهور استصواب ایتدوكی رای دلپذیری محل مناسبنده
ابراز ایله ما ندم من استشار حدیث شریفنه ما صدق
اولوب سلطنتی تابع شرع قویم ایدوب شریعتی زبون سلطنت
ایلمیه لر تا كه دولت وسلطنت یوما فیوما متزاید وافزون
اولوب الی الابد پایدار اوله وبو بابده تتبع آثار سلف وكتب
تواریخ ملوك پر شرف گواه صادق وشاهد وافیدر نكته
پادشاه مظهر لطف وحقه بر عالم دانای پرهیزكار وفاضل
یكتای كاركذار راه حقده حق ایچون پویان وبرای حق حیا گویان
شكم حرصی تهی چشم قناعتی ملی محرم راز درون مرهم ریش
بیرون علم ادبده برومند شجرهٔ طیبه لقب وبادیهٔ صلاحده
سرزده جرثومهٔ الشرف بی ریب پرورده زهد تقوی دانش
افروز بیهمتا خدمتگذار كهنه سلطنت راز آشنای دیرینه
مملكت امر دینده لازم واهم اولدوغی كبی بر وزیر شفقت دثار
ومعدلت آثار دانای تجارب روزگار خردمند آموزگار مآل
زیردستانه نفرهٔ حرصی ناسره دیدهٔ طمعی كحل قناعت ایله
زیوره نیك كردار راست گفتار كمترانه مشفق مهترانه حق

کتوم اسرار متحمل اوزار بار کران وزارت پرورش یاب امانت
رائی لمعتصم امورده محرم مکرمت پیشه معدلت اندیشه
بر وزیر دانای لبیب واصف معرفت شناس ادیب امر دین و دنیاده
لازم اولدوغنه حضرت کلیم الله علیه سلام الله عز و جل جنابلرینک
استدعای وزیریده واجعل لی وزیرا من اهلی هارون اخی
اشدد به ازری واشرکه فی امری دعای اجابت قرینی ایله
متوج تاج ختمیت حضرت صاحب مرحمت علیه من الرحمن تحیتک
خلیفتین مکرمتین عمرین رضی الله تعالی عنهما حقلرنده قدر تعریفلرینی
بیان کونه ما من نبی الا وله وزیران من اهل السما و وزیران
من اهل الارض فاما وزیرای من اهل السما فجبرئیل و میکائیل
واما وزیرای من اهل الارض فابو بکر و عمر قول تشریف نمونی
ایله واذا اراد الله بملک خیرا قرن الله وزیرا صالحا ان نسی
ذکره وان نوی خیرا اعانه وان شرا کفه حدیث صدق
مشحونی شاهد عدلدر پس عدل جوینده شاه کردکار بو بابده
تامل فرما اوله که حضرت سرور کائنات علیه اکمل الصلوات
محیط رسالت محط حکمت صاحب رای سداد اعقل جلیه عباد
ایکن عمرین محترمین کبی مجمع محاسن اخلاق و منبع شمائل آفاق
ذات ستوده صفاتلری اول امانت کبریده استخدام و نام
وزیری ایله اسکرام ایدهلر نه کونه امر عظیم اولدوغی تا که معلوم اوله نظم

تامل کن ای زیب داد خلافت	بلندی قدر مقام وزارت
خداترس ابر رعیت نکار	که معمار ملکست بی هیچ کار

ریاست بدست کسانی خطاست	که از دستشان دستها بر خداست

تمثیل حکما و بیلشلر درکه مملکتدن منزله وزارت بصردن
مرات منزلهسنده در مادامکه خوب صورت مرد نیکو جمال
مرآته نظر ایتمیه مشاهده حسن دیدار ایله کامکار اولمزلک
پادشاه خوب سیرت و خیراندیش بر وزیر معدلت آرای
صاحب دانشه مقابل و ملاقی اولمیه محاسن تدابیر دولتی
عیوبندن تمییز ایله کارگذار اولمز و مرآت محاسن جمالی صفا
جوهری وجودده صیقلی سببی ایله نمایش پذیر استبصار
ایتدوکی کبی کذلک امر وزارت تمام اولمز الا وجودده عقل
و صحت فهم و صفا نفس و نقا قلب ایله اتمام پذیر اولور
نصیحه سیر ملوک دانش وراندن بری دخی بودرکه قلمرو
حکومتلرنده کوشهکیر انزوا اولان علما و فضلانک مرتبه
استعدادلرینی کشیده محک امتحان و هر کسک رتبه علم
و معرفتنه یقین تحصیل ایدکده مرتبه استحقاقلری مقداری
حرمت و اکرامه سزاوار ایدوب هنرپرورلک ایدهلر تاکه
نادانلر بی هنرلر دخی جانب علم و معرفته رغبت ایدوب حمالک
حمایه اوزره اوله حکما دیمشلردرکه پیرایه مملکت اصحاب علم
و معرفتدر پند وارث ملک و سلطنت اولان پادشاهلره
حقوق ملوک ماضیهدندر که والد بزرکوارلرینک پرورده
نعمتلری قدیمی خدمتکار دولت اولان علما و صلحا و وزارهیه
اکرام و ان من البر بر اود ابیه اثر ترحم فرماسی عمل برله

دست افشان انعام اولوب دولتلریندن حصه داری ایله ابراز
واجانب اوزرینه ترجیح ایله ممتاز بیوریلوب بنده پروری بیوریله نظم

ز بیگانه نیز بهتر کردن نگوست	که دشمن توان بود بر شغل دوست
قدیمان درگه بیغوای قدر	که هرگز نیاید ز پرورده غدر
که خدمت گزارت کردد کهن	حق سالهایش فراموش مکن
اجانب بدولت امین ساختی	ببنیان خویشت بدست خواستی
کرتش اهرمن دست خدمت ببست	ترا بر کرم همچنان دست هست

تربیه شاه تخت نشین جنابلرینه لایق واهم درکه بر قوم که حق ایله
مشغول خلقدن معرض ومعزول اولوالالبابلر جانبنه صرف نظر همت
واستجلاب قلوب ودعالرینی غنیمت عد ایده لر زیرا درویشان
مردان خدانک همتی ودرد آشنا اولان زنده دلانک نفسی
اکسیر احمر مرتبه سنده در پس خداوند دولتک دیده اهتمام
وبصیرتی کشاده اولوب بو مقوله مظنه اجابت دعا ومؤنه
زهد وتقوی عزلت گزین انزوا اولان درویشان وفقرا
وصلحا بیچاره لری تفحص ومعرفتده اهتمام وجبر کسر دل کسیرلرینه
اقدام واستعدادلرینه کوره اسباب فراغ خاطر وجمعیت دللرینی
مهیا ایده لر سرمایه حراست ملک ودولت وباعث ازدیادی
عز وشوکتدر اگرچه همت بزرگ صاحبی درویش وصلحا کمسنه نک
بار منتی چکمز ومنتکش اولمغی طلب ایدن توانگرلردن تحرز
ومنظور پادشاه اولمه کندولره فائده یوقدر بلکه امر برعکسدر
اگرچه انلر کندولری ستر ایده لر لکن ملکت پروری انلری تفحص

تفحص واستجلاب درونلریله تقید واحواللرینی تفقد در

اگر هست مرد از هنر بهره ور	هنر خود بگوید نه صاحب هنر
ور بد رکو بگو بجوی اورا	هرکجا یافتی ببوی اورا
چون از و بوی خوب عشق آید	کر نشوی زائره ستش اهمیت آید

تربیه درویش عالی همت وصاحب نظر کرکدر درویش
توانگر همتک صفتی بودرکه پادشاهلر مال ونعمتنه چشم طمع
وحرصی کشاده اولمیوب یره دار استغنا اوله وپادشاه
کدا طمع زیر دستنده اولان رعایانک ماللرینه دیده دوز
حرص وآز اولوب ظلم وجوری روا دیده اولمیه بیت

مرده بباشد براو فتاده زور	برد مرغ دون طعمه از پیش مور

پند غریب شهر ودیار صلحا وعلما وفقرا درویشانه حاللرینه کوره
انعام ونظر خلقده شیرین وپسندیده اولوب استکبار اولمیحق
مرتبه اکرام وتلطیف مناسبدر لکن خلق استکبار ایده جک
مرتبه اکرام وانعام ومنصب وولایته نقصان کله جک رتبه
تواضع ومساعده سزاوار سلطنت دکلدر بلکه متوقعان کرلک
کفتار ورجاسنی اصغا وهر نیاز وکلامنه مساعده ناروا
اولمغله انزلوا الناس علی منازلهم حدیث شریفی ایله عمل بیورلوب
استحقاقی مقداری عنایت واحسان ایله تلطیف اولنه
زیرا انلری چشم طمع بر وبدمرتبه ایله قناعت برا اولمزدهمه
درخواست ونیازلرینه مساعده باعث خرابی خزینه بلکه مستحق
اولمدقلری احسانه مظهر اولسه لر حوصله تحملری تنگ اولمغله

باعث عتو وطغیانلری اولوب سبب هلاکی ملکت وجودلری اولور
ان الانسان لیطغی ان راه استغنی پس حکیم مطلق حقیقی
هر کسک بالای استعدادینه کوره تقسیم جامه جاه ونعمت ایلدوکی
کبی حکیم ظاهر مجازی دخی قامت استحقاقه کوره توزیع احسان
ومنزلت ایتمک لازمدر تاکه شنیده و دیده امتحان ایدوب
مصرع گر فلک جامه دهد کو اندام تر نشنید تغییر فرماسی ایله تعییب
وتشنیعه رواکورمیه‌لر وحکما دیمشلردرکه تفویض کارهای
بزرک بر مردم نااهل وکارنا آزموده پشیمانی آرد حذر باید کردن
پند عقلا دیمشلردرکه جلیس پادشاهان عاقل وهوشمند و
خوبرویی هنرمند بزرکزاده اصیل وپاک دامن نبیل
خوش طبع بی طمع جهان دیده کار آزموده مرد نکته دان
اولان کمسنه‌لر اولمق لازم اولدوغی کبی مردم متهم ناتربیت بیهنر کار
نابهنرکار وسیاه نامه نیکی ایله یاد اولنمیان بدکردارلری
دخی کندولره تقریب وصحبتلرینه ادخال سزا دکلدر حکما دیمشلردرکه
ملوک اصل فطرتلرنده آب کبی دللری پاک ومرآت آسا
ضمیرلری تابناک قلبلری ژنک کدردن عاریه وکرد غل وغشدن
زاکیه اولمغله قرنا وجلسادن ان القرین بالمقارن یقتدی
مفهومی اوزره انطباع وانعکاس اخلاق ایدکلرندن غیری
خلقک دغل وتشنیعندن خلاص اولمزلر وقرینلرنده اولان
سوء خلق وکاربده واقف ایکن خلقی اول کناه وجرم ایله
مواخذه دخی درست اولمز ووزارت پادشاهی اولان کمسنه‌لره

کمسنه‌لره لایق وسزاواردرکه پادشاهک حفظ ناموسنده
شفقت واهتمامی مال‌لرنده شفقت واهتمامندن زیاده اوله
ورعایانک مال سلطانه حیف وغدرینی سلطانک مال
رعایایه حیف وغدرندن اهون واسهل عد ایده

مقاله سوم بیان وظایف سلطنت

نصیحه پادشاه عدل جویه لازمدرکه زمان داد وستده
برجای دلنشینده نشسته حکومت اوله‌که دادخواهان
رایت بث وشکوی‌لرینی افراخته ایدکلرنده خبردار اولوب
سرهنکان وحاجبلره ممانعته قادر اولمیه‌لر احوال عمومه رعیت
هر بار سمع همایونه القا اولنمز خبردار واطلاع تحصیلنده کندولر
تقید واهتمام ایتمک وظایف سلطنتندندر اکثریا ملوک سابقه
عرب تبدیل جامه اولوب نهانی شهری طواف واحوال رعایا
وسکان بلده وزیر ودستانه وقوف تحصیل ونظام مملکتلرینه
نظر ایدرلردی اکر بر حیف وجور ومنکر وغدر مشاهده ایتسه‌لر
دفعنده سرعت ومباشرینه اذیت ترتیب ایدرلردی تاکه
غیره عبرت اوله وکندولرکزنک ایله رؤیت واطلاع اولنمیان
محلله معتمد بنده‌لر ارسال ووارد وصادردن استخبار
ایله ظالم ومظلوم ضعیف وقوی ونیک وبدک احوالنه وقوف
وعلم تحصیل ایدوب اقتضاسیله عمل ونظام بلدلرنده سعی بلیغ
ایدرلردی وتبدیل طواف شهرده فائده کثیره حاصل اولوردی
حکایه ثانی عشره مبشره یعنی جناب عمر رضی الله تعالی عنه حضرتلری

بر لیله ظلماده سیر اسواق شهر ایدوب دیدهٔ عبرت ایله اطرافه نظر
وگوش هوش ایله استماع صدا شتابنک ایدرکن بر پیره زن
عجز مانده خاتونک منزلندن بر سوزناک صدا رسیدهٔ سمع بصیرتی
اولدی استکشاف حال ایتدکده اول سالخورده پیرهزن جوابه
تصدی برله دیدیکه عمر کیجه لرده دیدهٔ تماشا ایله سیر اسواق شهر
ایلر دیرلر بر قاچ کیجه درکه بونده حسرت نان ایله سر بالین
محنتم حالمه واقف وکل اندن خدایه شکایت ایدرم دیدی
اول خبردار عاقبت نیک کردار حضرتلری فی الحال مراسمی اقتضا
ایله اغنا وگریه کنان درگاه خدایه جبین فرسای استعفا
اولدی وبو دیدنه مسلمه میان ملوکده سنت مستحسنه اولوب
حتی ملوک عثمانیان ادام الله عز وجل اجلالهم وزاد عدلهم حضراتی
میاننده دخی قانون دلپسندلرندن اولوب اسواق شهر
ومزدحم بلده ده تبدیل الشکل سیر واحوال عالم ونظام
ملکلرینه نظر انداز عبرت اولوب حکمنی اجرا ایدرلردی وتبدیل
الشکل گزملی آیین سلطنت بلدکلری گیبی شنیده ودیده ظلم
وجوری دفع واصحاب فساده ترتیب جزایی دخی لازمهٔ سلطنت
بیلوب تاخیر ومسامحه یی روا گورمزلردی تبدیل گزمکدن غرض
احوال خلقه واقف ونظام بلده واهل فساده عارف وبرکه فساد
وظلمه عثور اولنورسه دفع ورفعی ایله ابقای عدل ونظام
ملک ودولته اهتمام دراکه دیده وشنیده منکرات دفعنده
درحال امر معروف ایله فرمان قضا جریانلری صادر وجاری

وجاری اولمه حرکتلری عبث بلکه نهی منکرده تهاون وتکاسللری
سببی ایله مظهر سخت عذاب اولدقلرندن غیری اهل فساد
فسادلرنده ترقی ایدوب قلوب صلحا انحراف اوزره اولمغله
سبب زوال ملکلری اولور بو صورتده ترک راه صواب
اولورکه خلق امید خیر وحسن ظنده پایدار واهل شر وفساد
خوف وحذرده برقرار اولور منقبه ارامل پیران وایتام
ضعیفان وسائر محتاجان وعجزهٔ دردمندان احواللرینه
وقوف ومعرفته تقید واهتمام ومرحمت وانعام لازمهٔ
سلطنتلرندر وحدیث شریفده وارد اولمشدرکه ان کنتم
تریدون رحمتی فارحموا خلقی وعقلا دیمشلردرکه هرکیمه که
دردمند عاجزلره مرحمت ودستگیرلک اتمیه سروره لایق
اولمه وعندن غیری من لا یرحم لا یرحم حدیث شریفنه مظهر
اولوب مرحمتدن دور ودولتی پایدار اولمز پادشاهلر
یتیم وبیکسلره مرحمت وشفقتده پدر منزله سنده در
لایقدرکه پدرلرندن زیاده مرحمت وشفقتلری اولوب
حاللرینه نگه انداز عنایت اوله لر تاکه پدر ودرویش ایله
پدر پادشاهک فرقی نمایان اوله حکایه بر طفل شیرخوارهنک
پدری وفات ایدوب بر کیسه زر میراثی قالمش اول وقت
حاکمی وصیسنه ادم ارسال ایدوب اول همیان زری طلب
ایتمش وصی دخی اول همیانی طفل صغیرک اغوشنه وضع
وتحلیس داده نهاده ایتدی وحاکمه دیدیکه بو کیسه زر بو یتیم

بو یتیم شیرخوارەنك دراکر اخذه سزا کورلیورسه کندی
یدندن اخذ اولنه تا که روز عدل محشرده دفع لازم کلدکده
ینه کندی یدینه دفع ایده سز حالم پریشان و شرمسارك کریبان
اولوب طفل بی دانشی اغوشنه کشیده و سر و رویینی
بوسن و انواع نوازشله مأنوس ایدوب و دیدیله روز
عدل قیامتده بوستان کشیده پدرنا دیده یتیم صغیرك شکایت
و مطالبه سینه طاقتم یوقدر کیسه زر انکدر و مرتبه بلوغنه رسیده
اولنجه اسباب تربیه و تجهیزی لازمه ذمتمدر دییوب خزینه عامره دن
تعیین ایراد ایله تلطیف و نوازشله بدوصی یه تسلیم ایلدی
تربیه سلطنت علیه خدمتنده افنای عمر ایتمش پیر و اختیار
و عمل مانده خدمتکاران قدیمه لایق سلطنتدر که کفایت مقداری آنی
اسباب معاش ورزنده کانینی مهیا و کوشه دعاده فراغ
بال ایله مشغول دعا اولسنیه همت بیوریله زیرا دعای سحرکاه
خدمت درکاهدن اهم والزمدر نصیحه ارکان دولت
و اعیان مملکت احوالنی نهانی استخبار و وقوف تحصیلنده
کوشش و اهتمام بیوریلوب نیك و بد خائن و مستقیم جمسارو معلوم
اولدقده خائنه جزا و مستقیمه اکرام اولنمق وظیفه لازمه
سلطنتدر و نام و نشانلرینی دخی معرفت لازمدر تا که مبادا انلره
جاسوس خیانتکار اولمیه فائده بزرکان عالی مقامك زیردستلرینه
اولان خدمتکارانده حقی اولدرکه شرط خادمیت اولان
استقامت و عفوت ایله خدمتلرینی ادا ایدوب فسل پاکلرینی

پاکلرینی جرکاب الوده خیانت ایتمیه لر و خداوندکار خدمتنده
حقلری تهئیه کمال اسباب نعمت و فراخی مؤنته نظر ایدوب
خدای منعم حقیقینك شکرینی ادادن صکره استقامتده برکار
ثابت و برقرار اولان بنده لرینه اظهار شکر و اکرامدنده
ترقی ایله غیرلری ترغیب و کویا منت ایله اضاعت ایلمیه لر بیت

اگر مردمان میرسد لطف تو — لطف خود بکوید چه حاجت بتو

پند جمع و توفیر خزائن خصوصنده اهتمام لری اولوب خرج بیجا
و تبذیر و اسراف روا داده اولمامق لازمه سلطنتدر زیرا
دشمن در کمین و حوادث دهر دربیش در هر وقت ملکه دیار
غدارون اندیشه ناك اولمق خردمندانه اهم در حکما دیمشلردر که
خداوند مملکت وقت فراخی و ایمنیده اویله برحذر اولملیدر
واسباب درکه کویا دشمن حاضر و اماده در تا که دشمن ظهورنده
تدارك اسباب دفعده فرومانده و عاجز اولمیه لر تربیه هر روز
فیروزك بر کار و عملی واردر صاحب کار هوشمندده لازمدرکه
بو کونك کار و دخلنی یارینه ترك و یارین عمله کله جك
کاری بو کون اشلمیه زیرا تاخیر و تعجیل مذموم و هر کار و عمل
وقتنده اولمق محمود حذر نصیحه اخبار ملوك ماضیه و کتب
تواریخ شاهان سالفه یه اشتغال امور عباددن فراغ و کلال
وقتنده مطالعه فرمای اشتغال اولمق دیدنه ملوك قدیمه دن در
و مطالعه کتب تواریخده فوائد جمه حاصله در حمله دن ملوك
سالفه نك سیرت حسنه لرینه اطلاع ایله اثرلرینه اقتدا ایتمیش اولور

وشاهان کذشته زمانلرنده اولان تذکر ایله تغلب روزکاره
اطمینان حاصل و مرتبه یقینه واصل اولمغله دانای لبیب جاهل
وملکه فریفته اولمیوب اوقات عزیزه سنی محل لازمنه صرف
واضاعتدن پرهیز و صیانت وعدل وراستی ایله زمان وممالکنی
پیراسته ایدوب شایسته نظر خدا و دعای اولیا اولورلر انلر
زندکانی ایله دولتلری ممتد و ملک وسلطنتلری حراست اولنور
وسبب زوال ملک وسلطنتلری اولان احوال قبیحه و افعال
ذمیمه وکار ناپسندلرینه دخی وقوف اولنمغله اول کاربدکردنه
حذر ایله ملک ودولت صیانت اولنوب سبب امتداد دولت
اولور بونک عبر ونصایح کبی فوائدی کثیره در فائده شاه
جوینده دوام ملک وسلطنته واجبدرکه هر وقتکه ورای
پرده غیبدن مخل نظام سلطنت برقضای ناکهانی وحادثه
ربانی ظهور ایدوب تشویش خاطر همایونلرینه باعث اوله
خلق بستر راحتده آرام ایکن کندولر بیدار وشبانکه روی
مناجاتی درکاه حقه نهاده و جبین استدعایی خاک عبودیته
سوده ایدوب تضرع وزاری ایله دفعنه و قوة ونصرته دعا
و نیاز ونه صکره اول وقتده زاویه نشین عزلت اولان مظنه
اجابت دعا مشایخ وصلحا ودرویشان فقرا نیکو سیرتلره
خدمتنده قیام و صدق نیت و خلوص طویت ایله خاطرلرینی
تألیف و سمت اعانتلرینی استدعا ایده لر ان الله عبد لو اقسم لابر
مضمونی اوزره دعای اولیا ایله رد بلا متصوردر **بیت**

اولیارا هست قدرت از اله	تیر رفته بازکرداند زراه

نثر صحبت اولیای صاف دله داخل و همت و نظرلرینه
واصل و خیر دعالرینه نائل اولان صاحب بخت برتر نیل
مراد و اعد اسنیه ظفر ایله موعود و مبشردر وملوک ماضیه
وسلاطین عثمانیه ایدهم الله عز وجل بالنصر الاجلل داب شریف
وقانون منیفلری اجابت دعا مئنه سی برزاهد پرهیزکار
وعابد تقوی باری باطن تصرفنده استخدام وخدمتلرنده
روش سلطنته مناسب قیام ایله قیام و محل استخاره ده
ما خاب من استخار حدیث شریفی ایله عمل وامر استخاره ده
محرم وامین ومشاهده لریله متوکلا علی الله عملده رسین
اولورلردی **خصوصا** طریقت علیه نقشبندیه که زبدهٔ طرق
حقانیه وکزیدهٔ سبل رحمانیه در اصحابی صورتلری ظاهر
شریعت ایله آراسته جان ودللری نهر طریقت ایله شسته
رهنمای مسافران اندر وطن جاشنی دارنده کان خلوت
در انجمن مظهر سر لا یلهیهم بیع ولا تجارة عن ذکر الله
ومصدر نکته لا خوف علیهم فی الله حلقه نظر درقدلری
حلقه کردون سیر هوش درو ملری طور عقلدن بیرون
حرمسرای همتلری آسایش بخش ملهوفان انفاس متبرکه لری
حیات بخش مرده دلان و صف عنایتلری مایجیب فرح جو
وسمهٔ سما حسنلری سحاب ممطر مربو جبین سود استانلری
ظفریاب مراد مظهر نظر همتلری غم عالمدن آزاد و ذوق بهاجه

واقف سر قضایه عارف بر قوم شکرف و فرقهٔ ناجیه واحد
کالألف اولدقلری تجربه کاران روزکاره ظاهر و هویدا
اولمغله اکابر سلاطین اکثریا بو طریقت علیه اصحابنی ایله
صحبت و مجلس شوکت مقرونلرینه ادخال ایله محرم راز سلطنت
و زمام تصرف باطنلرک دست کرم پیوندلری همتلرینه تسلیم ایله
بی پردهٔ عنایت خدا اولدقلری ملوک سالفه ده مولانا عبید الله
قدس سره و مخدوم جامی و شیخ سعدی قدس سرهما و بو دولت
علیه ده امیر سلطان و امیر بخاری و شیخ وفا قدس اسرارهم کبی
تحقق و ثبوتی کشیدهٔ سطر کتب تواریخدر مطالعه ایدنلره ظاهر
و مکشوف در پس انکاه اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من
من اهل القبور مضمونی اوزره زیارت بقاع شریفه ایدوب
ارواح طیبه لرندن استمداد و بعده الصدقة ترد البلا
و تزید العمر حدیث مشهوری ایله عمله مبادرت و کلی معروف
صدقه تخواسی اوزره مساکین و ضعفا و ارامل و ایتام فقرایه
انعام و نوازشله خاطرلرینی تطییب و زنده ایلدیری رباطه
دعالرینی تجلیب و نیت خیر ایله بعض خیرات نموند روانه بیت
و لشکریان و سائر حواشی و بنده کانه نوازش و بخشش ایله
قلوبلرینی استجلاب و وعدهٔ خیر ایله امیدوار بعده لا ظهیر
اوثق من المشاورة اثر صدق نمونی ایله عمل برله خلیفه
استشاره و اهل اولان وزرا و علما و رؤساء عسکر و سائر
کاردیده پیر و اختیار و اهل وقوف هوشیار ایله مشاوره

مشاوره و یکدل و یکجهت اتفاق آرا ایله اول حادثه نک
دفعنه مبادرت و مضرتنی دفعه مسارعت ایدوب یاوری
عون و توفیق ایله روی نیکو و نصرت نمودار و مراد دل
اوزره وفق میسر اولدقده حق شکر فضل خدایی ادا
و کندی عجز و قصورینه اعتراف و قوت و قدرت یزدانه
اقرار برله وعد الکریم دین مصداقی اوزره نذور و صدقات
و مواعیدک وفاسینه شروع ایله شکرانه بر مزید بیوریله
تاکه نوبت دیکرده واقعه اخری ظهور ایتدکده کوکلر ظفر
شرفلرینه مائل و خاطر جمهور مائل اولوب ینه فتح و نصرت
حاصل اوله ترتیبه بقا ملک و سلطنت جند و عسکر ایله میسر
اولمغله خداوند ملکه سزاوار لازمدرکه عسکریه نوازش
و اکرام و بخشش و انعام ایله ملاطفت اولوب قلبلرینی
تألیف و خاطرلرینی تطییب ایده دشمنلر متفق در دوستلر
دخی دوستلقده قوی و مشفق اولملق لازمدر حکما دیمشلردرکه
خزینه و مال بیت المالی صیانت و حفظ مصلحتدر لکن اولقدر
دکلکه عسکری و خدمتکاران فقر و سختی یه کرفتار اوله بیت

جو دارند گنج از سپاهی دریغ	دریغ آیدش دست بردن به تیغ

نکته بر مردکه سپاه سلطان و عسکری نامنی کندویه نهاده
و تلقیب ایده بها و دینی ایله جانی فدا ایتمشدر مستغرق
نعم سلطان ایکن صف کارزاردن کریزه و دشمن خداوند
ملکه مقاومت ایتمیه فرار عن الزحف ایله دامن جوانمردی

ملوس اوله و وظیفهٔ سلطنت درکه انلره جزالری ویریلوب
غیریلره عبرت بیوریله انلر خونبهالرینی سلفده اخذ واکل ایتمشلردر

مقاله چهارم در مدحت جود و مذمت بخل

جود وکرم وسمهٔ شرف صاحب همم واناقهٔ دستار بزرگواران نعم
موقعی شریف صاحبی منیف رقاب جبابره انکله مصیاد
وداواکندی ایله منقاد بر خصلت گزیده وصفت پسندیده در
خصوصا تخت نشین اجلاله راس المال تاج جود وکرم وسرمایهٔ
ملکت داریده بر قانون مسلم واهم در بر تنک عادلی رخشنده بیکی
جودک مدلولی بخشنده‌لکی برق رخشان اوله رخشانی برق
جهانه ضیا فکن لمعانی جود ایله جان جهان روشن پرتوری
بردم پرتو جود هر دم فسانه جود مر نهایت پذیر اولمز جودکم
حکایه جود دن غیری یادکار اولمز این قطعه در مدحت جود

رفت حاتم از نشیمن خاک	ماند نامش کتابهٔ افلاک
زانکه در زیر طارم ایوان	جز بجود وکرم نماند زمان

پند کشاده دست عطا اولمق سیر ملوک نیکو سیرتدن اولدوغندن
قطع نظر لازمهٔ سلطنت ومهمهٔ ملکت بلمک لازم در لکن حد
افراطه رسیده ومرتبهٔ اسرافه بالغ اولوب مصارف بیت المالی
محل لازمندن صارف اولمیه زیرا بخل واسراف مذموم وحد
اعتدال محمود در وابتغ بین ذلک سبیلا تربیه حلما دیمشلردر که
جاه خواهشنده اولوب مالی عزیز ودوست طوتن کمسنه کرم
وتواضعی پیشه ایله سخا بوندن زیاده جاه اولمز خداو

خداوند ملکه ایکی دست بنده پرور لازمدر بری دست سخادر که
قلوب خلق کندی ایله استجلاب اولنور بری دخی دست سیفدر که
رقاب جبابره انکله استضباط اولنوب دایرهٔ اطاعته پرکار اولنور

جوانمرد وخوش خوی بخشنده باش	چو حق بر تو بخشد تو با خلق باش

نصیحه مذمت بخل وشحده ابن حبان وحاکم ترمذی استخراج
بیوردقلری ایاکم والشح فانما هلک من کان قبلکم بالشح
حدیث تحذیر فرماسی ایله ومن یوق شح نفسه فاولئک هم
المفلحون نظم توقی نماسی سیف قاطع وبرهان ساطع در
حکما دیمشلردر که بخل خزینهٔ شاهیده بر کلید در اول خزینهٔ
دست شاهی کوتاه اولمق ایچون حکم ران ملکه سزاوار اهم در که
اول کلیده کشایش ویروب اول خزینه یه دست رسا اوله سبب

دل شه کر خزینه اش هوس است	دولت شاهیش خزینه بس است

حکایه پیش مکارم شکوه رسالت پژوه باد بر اد تحیه انبوه
بر بیوه زن وپیر زن بخیله خاتونک اعمال خیر وکردار نیکیسی
ذکر اولنوب صوم دهره مداومه وسحرکاهده قائمه در لکن
دست جودی بسته وبخل ایله پیوسته در دیدیلر اول صنوف
نمای راه هدایت جود وسخایه ترغیب کونه بیوردیلر که
اول بیوه زن بخیله نک کاشکه دامن وجیبی عیب ایله آلوده اولسه
بخل ایله متصفه اولمیدی البخیل لا یسود ایاکم والشح بیوردیلر

هر کجا بخل فخرلی سپرست	هر کجا جود عیبها هنرست

مقاله پنجم در تامل عاقبت و اخلاص نیت

نصیحت صاحب دولت خیر نیته لازمدرکه اولم یتفکروا فی خلق
السموات والارض آیه کریمه سیله عمل ایدوب صدای متعالک
دوام و بقاسنده وکندونک عاریت و فناسنده و آثار صنع
عبرت نماسنده تفکر وتلک الایام نداولها بین الناس
قولی اوزره گردش دور زمانی تامل و تقلبی امرنده اندیشناک
واشتغال ملکده استغراق ایله حقدن غافل و بالکلیه خلقه مائل
و بو پنج روزه مهلت دنیایه دل نهاده و زیب جاه و مال
عاریتی یه دلداده اولمیه لر بلکه بین الملوک والعباد لسان
صدق ابقاسنه و نام نیکی ایله یاد اولنوب حسنهٔ زمان
اولمسنه همت و اهتمام بیوریله و هر خصوص و اعمالده اخلاص
نیت بعده عمله مبادرت بیوریله که انما الاعمال بالنیات
ولکل امری ما نوی و نیتده اخلاص شروع ایتدکلری کاره
ابتغاء لمرضاة الله تعالی شروع و عمل ظاهر و قولی باطنه تطبیق
ایدوب اغراض دنیویه و اشیادن بر شئ ایله مشوب اولمیه
حکایه خلفادن بریسی بهلول دانادن نصیحت خواه اولدقده
بیوردیلرکه دنیادن آخرته بر فرد بر شئ گتورمز الا ثواب
و عقاب کوتورر بو ایکیسی میاننده سن مخیرسین عاقبت کاره
اندیشه

ببین ازجهان ای خرد بر چه چیست — که نیست ازدو خالی مخیر توییی

مقاله ششم در کتم اسرار و تانی در امورها

کلام الملوک ملوک الکلام محتواسی اوزره گفتارشاهان بر تتمیه الدهر گران قیمتدر ع اول اندیش وانگهی گفتار
شنیدی اوزره آغاز سخنکده بدین مقدم اندیشه و فکر بعده
گفتاره آغاز بیوریله تا که اول در گرانمایه بر قضیه کل سر جاوز
الاثنین شاع رسیده دست جوهریان بازار حکم اولدقده
کدر آلوده دخل و تغییر اولمیه یا خود کندولری آخردن استماع
ایتدکلرنده لکدکوب استقباح ایله سرزنش ایتمیه لر تتمه
بر حال که قبل الوقوع خواص و عوام لسانه دوشمسی مخل
نظام سلطنت اوله محرم اسرار بنده لردن بیله کتم اولنمق
لازمدر زیرا البته اول محرم سر اتخاذ اولنان بنده نک
بر واقف سری واردر انک دخی اهل حرا لبس بر فردی
مطلع اسرار ایتمک افراد کثیره یی مطلع ایتمکدر اگر اول سر خیره
متعلق ایسه باب رشوتک انفتاحی و شره متعلق ایسه بابِ
جرانک انسدادی لازم گلور حکما دیمشلردرکه دوستنه
هر حال سویلیمک جائزدکلدر احتمالکه اول دوست بر جهتی
شنیدن خاطر مانده اوله و سرنی افشا ایده زیرا اگر سینه
چشم طمع سیر اولمز هرنه مرتبه اکرام و لطفه سزاکوریلسه
اهل من مزید دیوب زیاده سنی طلب ایدر مساعده اولنمدقده
ضرر اولدوغنی ملاحظه ایتمز قلیل و کثیر حق نانه رعایت ایدر
بنده خالص کمیابدر مرادی اوزره ظهور ایتدوکی گبی حق
نانی فراموش ایدر پس عاقل ولبیبه لازمدرکه دوستنه
بیله اولقدر مساعده و رخصت ویرمیه که دشمن اولدوغی

وقت احتراز ممکن اوله نصیحه سیر ملوک حسنه‌دن بری
دخی تأنیدر مدح تأنی و ذم عجله‌ده التأنی من الرحمن والعجلة
من الشیطان الحلم والتأنی خصلتان یحبهما الله حدیث
شریفلری کافی و وافیدر و تأنی هر کارده ممدوح و پسندیده‌در
ملکه تعجیلده مصلحت و تأخیرده فوت فرصت اوله اول
زمان عجله مستحب اولور گرفتن غریق و کشتن حریق کبی
علما و مشکلر که پادشاهلرده اول صفت بولنمق لازمدر
بری علو الهمه در که مقتضای فطرة اصلیهٔ ملوک و تهذیب اخلاق
کندی ایله حاصل در دوم اصابت رای در که جودت عقل
و کثرت تجربه ایله میسر در سیوم قوه عزیمت و ثبات در که عزیمت
ملوک و رجال ایله مسمی در اکتساب جمیع خیرات و فضائلک
اصلی در چهارم مقاسات شدائده صبر در که الصبر مفتاح الفرج در
پنجم کریم اولوب امتعه دنیویه‌یه نظر انداز طمع اولمقدر ششم
فکر و تأملری فعل و قوللرینه غالب اولوب مبادی امور الله
قناعت اولنمیه هفتم آراء صحیحه و افکار دقیقه اصحابی ایله
مشاوره و تجربه‌لری سببی ایله افعاللری وفق عقل و مقتضای
حکمت اوزره اولمغه جمیع همتلری مصروف اولمقدر هشتم
عقوبته مستحق اولان کمسنه‌نک عفوندن استعجال و عقوبتنده
تأمل و تأنی اولنه تا که ندامت فائده ویرمیجک محلده ندامت
کلمیه نهم اصحاب علم و معرفت و تجارب ایله مجالسه و مخالطه
ایتمکدر زیرا کمال ضبط و سیاست ظاهر و باطنده تأثیر ایله

ایله اولور تأثیر بونلرک صحبتی ایله حاصل اولور دهم اصحاب
مصالح مصالحتی کندولره عرض ایده جلب مرتبه خلق ایله تواضع
و مساعده بیورلیه لکن اول مرتبه افراط اولنمیه که هر فرد
اوزرینه لازم اولمیان اموری سویلکه قادر اوله تربیه
عمالدن بر عامل ملک حقنده اصحاب جاه و اهل دنیانک
شهادتنی اصغا و استماع بیورمیه‌لر زیرا رجال دنیاده غرضدن
خالی راست گفتار کمیابدر و صاحب غرضلر دیو ردیا خود
کندولره صورت نصفده گورنمکله قبول بیورلمیه عاقبت
کار معلوم اولنجه تردد و تأنی و ملازم تحری اولوب خذ
الامر بالتدبیر فان رأیت خیرا فی عاقبته فامضه وان
خفت غیا فامسکه حدیث شریفی ایله عمل بیورلیه تا که مصلحت
ظاهر اوله و مصلحت و مفسده بر قضیه‌ده جمع اولسه غالبنه
نظر اولنه مصلحت غالب اولسه مفسده‌یه اعتبار یوقدر
مفسده غالب اولسه مصلحته اعتبار یوقدر تمییز اصحاب رای
سدید و فکر مدیده موقوفدر تربیه مصالح مملکتدن امر
مصلحتکه ارباب الدول ملهمون مجواسی اوزره خاطر
الهام بنایهلرینه لایح اولسه عمل و وجوده گتورمده تأنی
و ریش و میزان عقل ایله اتزان اولنه صواب اولدیغی
غالب اولدقده نام خدا ایله ابتدا و نیت خیره جزم و تعلل
ایله شروع بیورلیه و من یتوکل علی الله فهو حسبه

مقاله هفتم در ترغیب خیرات

سیر تخت نشینان خیر اندیشان بذن بری دخی سمت خیراته
صرف عنان عزیمت ایدوب خانقاه و جوامع و مساجد و سایر
راهده قناطیر و جسور و حوانیت بنا و تعمیری ایله تقیید
و اهتمام ایتمکدر و مهمات سلطنتدن عد اولنمق لازمدر بیت

نمرد انکه ماند پس از وی بجای	پل و برکه و خوان مهمان سرای

حکایه معاویه رضی الله تعالی عنه حضرتلری اخر عمرلرنده بیانه شیوه
اولدیلر سؤال اولندقده شاعرک بو بیتی بنی اغوا ارشاد ایتدی دیدیلر
لیس الفتی بفتی لا یستضاء به ولا یکون له فی الارض اثار
تربیه تطییب قلوب علما و عباد و صلحا و زهاد و جبر کسر قلب
صاحب دلان ایله تقیید و اهتمام بیورلمق جمله خیراتدن در
اتق دعوة المظلوم مصداقی اوزره حکما دیمشلردر که زنهار
و ملکه عذاردن نه کونه خوف و حذر اولنورسه خسته درون
و شکسته دل دردمندلرک اهندن و دعای مظلوم و ناله
محرومدن اول ایله حذر اولنمق لازمدر حکایه سلطان غزنوی
در ایدیلر که بن بر نیزه مرداندن خوف و ترسان اولم تیر اه
مظلوم و تیر سوز سینۀ محرومدن خائف و ترسان اولورم
پند محبوسلر و زندانیلر احوالنی افتحاص و سؤال و کیه و بیگاه
پیشگاه معدلتلرینه عرض ایله فرمان و ظیفه سلطنت
و اعظم صدقاتدندر تا که بیگناه ازاد و جرم کوچک صاحبی
توبه سی مقبول اولیجق مرتبه حبس دیده اولدیسه اطلاقی
اولنه و غارم معسر غریم موسر یدیندن خلاص و صبر و تقسیط

فرمانی ایله یا خود خزائن بیت المالدن غریملری ارضا ایله
مرتبه سی احسان ایله مدیونلر تخلیص و ازاد بیوریله و
و خزینه عامره دن بویلک امثالی صدقاتی خداوند ملکیه
ایدیه کلمشلردر دولتی محافظه ده جند ظاهره احتیاج اولدیغی
کبی جند باطنه دخی احتیاج واردر الجند جندان جند الدعا
و جند الوغا حدیث شریفی مبین واقعدر کاروان زده
و کشتی شکسته و مردم زیان دیده و سائر محل مرحمت
مساکین و غربا حاللرینی تفقد و وقوفدن صکره کفایت مقداری
احسان ایله تطییب و تسلی اعظم صدقاتدندر تربیه
شرعا عقوبت و جزایه مستحق اولان ظالمک جزاسی ویرلدکده
اهل و عیالنه ان کنتم تریدون رحمتی فارحموا خلقی حدیث
شریفی ایله عمل اولنوب کفایت مقداری شی احسانی ایله ترحمت
و عاجز و فرومانده ترک اولنمق سیر معروفه ملوکدندر

مقاله هشتم در تحمل ازدحام و رفق برانام

سیر ملوک ستوده اطواردن دخی وقتا ارباب مصالح
و مهماتک کلمات ازعاج نماسینه صبر و تحمل دروان ان الله
رفیق یحب الرفق حدیث شریفی ایله عمل ایدوب رفق ایله
استماع و ترک عنف ایله جواب مسکته ایله الزام بیوریله
زیرا مهابت مجلس ملوکانه عنف و خشونت منضم اوله
داد جویان و شکایتکر مظلوملر الکنت ناک اولوب بلکه یاد ایده
اولمدقلری مرامنی افاده یه قادر اولمیوب مصلحتی

قوت اولور تندرولق وسختی ومردم ارازلق خشونتی ربت وداد
مسند ریاسته سزا ومناسب اولمدیغی کبی مزاح وابتسام
دخی مناسب دکلدر فقها دیمشلردرکه ویستحب ان یکون فی
الامام هیبة بلا عنف وتواضع بلا شغب یعنی من غیر وهن
ولا ضعف ولا ترک شی من الحق حتی یهیج شر الظالم وعمر رضی
الله تعالی عنه کتب الی ابی موسی الاشعری ان اس بین الناس
فی وجهک وعدلک ومجلسک حتی لا یطمع شریف فی حیفک
ولا ییأس ضعیف من عدلک انتهی وحیا وادبده احوال اناس
متفاوتدر محلنه کوره مهابت مجلس انبساط وجه ایله
تدارک اولنمز ادای مقصودده اسلان اولمیوب حقی
باطل وباطلی حق دیمک مردم بی ادب وکستاخ طور ادبدن خروج
ایله صاحب حیا مغلوب وبی حیا غالب اولمق لازم کلور
تربیه دلایدن مقصود دفع فساد وفتنه دخی مستحقنه
ایصالدر شدت عنف وخشونت ایله بو مقصود فوت اولور
کبی شدت رفق وملایمت ایله دخی فوت اولور بنا علی ذلک
بعضیلر ریاستده فراست لازمدر دیمشلردر پس خداوند ملک صاحب
دانستن دامن کیر عدل اولوب محله مناسب مقتضای حال ایله عمل ایده نظم

خداوند فرمان وران شکوه	زغوغای مردم نکردد ستوه
نه از کرمی رفق خیر بر تحمل کنند	نه از سختی وبی شرم باطل کنند

حکایه ظلم دیده لردن بریسی پیش حجاجده ظلمدن شکایت
ایتدی حجاج التفات واصغا ورد جواب ایتمدی مرد شاکی التجسه

رنجیده خاطر اولوب دیدیکه بو مرد ظالم خدای متعالدن متکبر دور
خدای پروردکار خالق عالم ایکن حضرت موسی کلیم الله
مکالمه ورد جواب ایلدی بو مخلوق عاجز ایکن مثلی مخلوق
ایله مکالمه یه تنزل ایتمز دیدکده حجاج بو کلامی واصل وانصاف
ایدوب مرامنی قضا ایلدی تربیه پادشاهلره روا بودرکه
چشم غضبان وبیکانه لر حضورلرنده هیبت وصلابت
وشوکت اظهار ایدوب خلوتلرنده محرم وخاصلریله صحبتلرنده
رفق وکشاده رویی ابراز ایدوب دلنوازانه معامله بیوره لر
ورسول اکرم علیه من الصلوات اتم حضرتلرینک خصلت رفق ایله
متخلق اولوب رفقه ترغیب کونه بیوردیلرکه لو نظر الناس الی
خلق الرفق لم یروا احسن منه ومن یحرم الرفق یحرم الخیر
وخشم وصلابت پادشاهلره لازمدر لکن اولقدر دکلکه
اول خوی بد خشم وغضبدن خلق متنفر اوله تربیه پادشاه صاحب
عدل وداد بربنده الغام دیده سینه تحبب المصالح خشم
وغضبی روا کورده اولسه پای خشم وغضبی اندازه انتقام
وجزاسندن زیاده ایلمیه تا که جرم کندی طرفلرنه میل ودعوای
خصم طرفنه عدول ایتمیه ودوست ودشمنه طریق احسانی
کشاده اوله که دوستلرین محبتی زیاده ودشمنلرین عداوتی
تسکین وقطع ایدر وحکما دیمشلردرکه دشمنلر متفق اولسه
انلره غلبه ونصرت بینلرینی تفریق حاصل اولور تفریق ایله
میانلرنده بر طائفه نک کوکلنی صید وکندولر جانبنه میل

ایدرمک ایله غیرلره تفوق و نصرت میسر اوسه تا ده اولور

مقاله نهم در قبول هدایا

داب ملوک مکارم شیمدن بری دخی بودرکه آستان سعادتلرینه
ملوک اطراف و وزرا و علما و عمال طرفلرندن تحف و هدایا
و پیشکش و عطایا عرض اولنه طریق مودت و رغبت ایله
قبوله قرین ایدرب رواکرده رد بیورلیه و شکر منعم
و مهدی حقیقیی ادا برله برامیدی وارلیه حصوله
کلمه سنده نیم کرشمه عنایتلری درکار و مقتضی المرام بیورلیه
سزای کرمکاری و دیدنهٔ جهانبانی بودر و رسول محترم علیه
من الصلوه اتم حضرتلرینک پیشکاه مکارم دستکاه و شمایل
پناهلرینه جلیل و حقیر بر هدیه عرض اولنسه ما جاء الجلیل
جلیل و بیوب منعم حقیقی احسانیدر دییو قبول بیوررلردی
اصحاب کرام و خلفا با نام سیرت حسنه‌لری دخی بویله در
مذموم اولوب شارعدن قبولنده نهی وارد اولان رشوتدر
رشوت ایله هدیه میاننده فرق رشوت مقصودی حصوله
کلمه سی شرطی ایله یاخود حصوله کلمه سنده اعانتی شرطی ایله
ویریلان شیئه دیرلر هدیه بر شرط ایله مشروط اولمیان
شیدر علما دیمشلردر که میان اسلامده ایکی شی شنیع و امر
قبیح منیع که احکامده شفاعت ایله رشوتدر و تسمیهٔ بدعت
ایله موسوم و شهرت ظهور بولدقده امانتی اهلنه سپارش
بابنه کشیده سد اولدی اللهم قبح اساسهما عن الناس

مقاله دهم در طرب و مزاح

تاجوران عدل داراننه انشاط ذهن صفوت سرشتلری
ایچون وظایف سلطنت و مصالح رعیت و طاعات عبودیتدنصکره
کردکلال پیرامن کرد دل صفا التفاتلری اولوب مرآت
دللری زنک الودکدر اولدقده صیقل عیش و طرب و لعب شطرنج
و صید و شکار شغلی لهو و لعب لذت طاجتنا ایله تجلیهٔ دل و شرعی
مساعد اولدوغی مرتبه مزاح ایله تصفیهٔ بال و دیدنهٔ مسلمهٔ
فرمانروان نیکو سردندر و سرسروران نبوت جناب ختم
رسالت علیه افضل الصلوه والتحیه جناب جامع انواع معدلتلری
تعلیما للامة و بیانا للجواز کلمات مزاح امیز ظهوری ثبت جریدهٔ
صحایف سیر درجهٔ ده سالخورده بربیره زن عجایز لقیه
العجایز لا یدخل الجنة دییو مزاح الوده کلاملری و اخ صغیر
انس بن مالک رضی الله تعالی عنهما غیابلرینه مزاح کونه یا ابا عمیر
ما فعل النغیر دییو کلام تلطف نمالری ثبت صحایف تحقیقدر
امام بزرکوار و مقتدای پسندیده اطوار امام محمد بن ادریس
الشافعی علیه رحمة الباری حضرتلری دم الوده کی کلالده تشحیذ
اذهان ایچون عبادته خلل ویرمامک اوزره لعب شطرنج
جوازنده قوللری رسیدهٔ مرتبهٔ ثبوتدر تربیه عقلا دیمشلردر که
بازیچه و لعبت و لهو و ظرافت روا و جائزدر لکن اول قدر
اکثار اولنمیه که خفت عقله منسوب اوله و زهد و عبادت
شایسته در و واجبدر لکن اول مقدار دکل که زنده کانی

وحیاتی کنزدیه وغیرلره تنبیه ایده **حکایه** شیخ شبلی علیه رحمة الباری
حضرتلری ملوکدن بر پادشاهک مجلسنه داخل اولدقده وزیری ایله
شطرنجه مشغول کوردی دیدیکه احسنت خدای متعال سنی
مقام سلطنتده عدل وراستی ایچون اجلاس ایتمشدر سن بازی
ایله سنر عهده ملکداری کار عظیمدر همه وقت بیدار اولوب
شغل وغفلتدن کذار وسحرکاهده هوشیار جبهه ضراعتی
درکاه خدایه سوده ایدوب نیازده اولک ودست
وقلم وزبان وقدمی منصه شریعته نهاده ومصالح ملک
ودینه اوده اولان محلده نشانده ایدک تاکه عقوبت
دارینده خلاص وپی برده راه اختصاص اوله سنر
تنبیه داد وران ملکت آرا شاه کامرایه اوقات عزیزه سنی
چار قسمه توزیع ایله زنده کانی دارینده مثمر ثمره اخری اماسیدر
بر قسمی تدبیر ملک ورعیته بر قسمی بین الناس اجرای احکام
شرعیه ومعدلته بر قسمی لذات جسمانیه یه اکل وشرب
وشکار ولهو ولعب واشعار کبی زیرا اشعار فارسیه وترکیه
وعربیه ایله نشاط اورلکسیر ملوکدندر بر قسمی لذات
روحانیه یه مصروف اوله مناجات وطاعات وخواب
واستراحت کبی حضوصا سحرکاهده که دم کشاینده کی
ابواب سمادر واوقات عمر الوقت سیف قاطع مضمونی
اوزره تیزکذر وسریع السیر اولمغله فرصت غنیمت عد
اولنوب حسن زمان اولمغه همت بیوریله همه اوقات

اوقات تلف کرده وضایع اولمق سزای مروت دکلدر بیت

لب اهل دولت ببازی لشبت | که دولت ببازی بر فتش زدست

مقاله یازدهم درعزل عمالدر

شهنشاه رعیت پروره اهم مهامندندرکه زیردست
حکومتکرنده فرمان روا اولان ولاة وقضاة وعمالک
استقامت وامانت ورعیت پروری وعدالت ایله موصوف
اوله بر سنه دن زیاده بر منصبده مکث اوتمسی روا واقع
اولمیه تاکه بر خیانت خفیه ونشنیده سی واراید استکشاف اوله
اکر خلقه نافع بر عدالتکار وجور وظلمدن بیزار ایسه
اول جایدن جای دیکره وبر منصبدن منصب اخره نقل
نقل ایله ممتاز وبین الاقران مرتبت اکرام سرفراز بیورلمق
غیرلر دخی جانب عدل وخیره ترغیب سوریله **امام اکرم** و
مقتدای اعظم پیشوای امم سابق خیر دکرم ابو حنیفه النعمان
علیه من الرحمن رضوان حضرتلرندن منقولدرکه قضاة بر منصبلرده
بر سنه مکث ایله اکتفا وراس سنه ده عزل اولنوب علم
وعمله اشتغال وتدارک مافات ایله امر اولنه دیو سنه
حیثیده مرارت حنظل عزل اولدقده استحقاقنه کوره
منصب اخر ایله اعزاز اولنه **تنبیه** ولاة وعمال وقضاتدن
برینک بر کناه قبیحی نمایان وتعزیه عزل ایله تادیب اولندقده
خدمت قدیمه سی فراموش اولنوب مطروح زاویه نسیان
اولمق سزای کرم کستری دکلدر لایق اولدرکه ابا عن جد

صداقت و استقامت ایله دولت علیه خدمتنده پرورش بولان
بنده قدیمه و امکدار دیرینه دن بر جرم و گناه نمایش پذیر
ظهور اولدقده لطف جواد کبوده و لطف حکیم افضوه مثل مشهوری
اوزره خدمت سابقه سنیه رعایت ایله برایکی جرمندن
اغماض و مواخذه ده تانی و گوشمالی تنبیه ایله اکتفا بیوریله
بعد التنبیه ینه بر جرم فاحشی نمایان اولورسه تادیب عزل
ایله تادیب و غیرلره عبرت بیوریله و جرم و گناهی معتاد اتمی
مجلد عزله روا و توبه سی ظهور ایتدکده حالنه مناسب ینه بر
استخدام بیوریله و بر عمله ایکی بنده سپارش اولنمق
اقتضا ایدرسه میانلرنده محبت و دوستی استوار اولان
بنده لره سپارش بیوریلیوب بینلرنده شقاق و افتراق
اولان ایکی کمسنه تخصص و انلره سپارش بیوریله تا که بری
بریندن حذر برله استقامت ایله خدمتی ادا و سعی صیانتنه
صرف نظر ایتمیه لر **توبه** عفو گناه و جرایمدن گذشت
بر کمسنه حقنده روا اولور که عقل و دین ایله پیراسته و تدبیر
و عدل ایله آراسته بر یکتا وجودلی نظیر اوله که جرمی عفو
اولندقده خلق استحسان و دعا ایدوب مالیکز کندی استحسان
و دعا ایتمیه **نکته** خداوند فرمان بر جرم کرده بنده سنک
خطاسنی عفو و جرمنی بخشش مراد ایتسه بر تقریب ذنب
ایله لباس معاتبه ده اثر عنایتنی ابراز ایله صاحب جرائت
ورزکار اولان بنده خاص و خالصلرینی ضمیر همایونلرندن

همایونلرندن آگاه و انلر دخی مقام شفاعتده عفو جوینده کی
بولندن عقد بند توبه اولنمسنی اظهار ایله استشفاع و رجا
همایونلرینی برینه کتورملک مقتضای ستوده شیمی صاحب
کرمدندر **حکایه** هارون الرشید متعلقات دیواندن بر بنده
بر دینار خیانته واقف و انی گرفتار مضیق عزل ایتدکده
اکابر اهل دیواندن بر طائفه چند روز مرورندن صکره
توبه مقبول و جرمی عفو اولنمق بابنده استشفاع ایتدکلرنده
بیوردیلرکه بو تادیب بو قدر جرمی مقابله سنده دکلدر
بلکه اول کمسنه که بنم مالمده خیانت ایده وبال و خوفی
اولمیه رعایانک دخی مالنی اخذ و خونلرینی ریزان اولمده
خوف و بالی اولمز **نصیحه** حکما دیمشلردر که هر کیمسه که سندن
امین اولمیه سن دخی اندن امین اولمه مار و کژدم کندی
ضرری خوفندن انسانک هلاکنی قصد ایدر **توبه** بر کمسنه دخی
بر جور و بدی ایله سندن دلگیر و خوفناک اولسه سن
دخی اندن امین اولمه خوفناک اول و صحبته اوحال ایتمه صرر
مشاهده ایدرسین **نکته** واردر اولمشدرکه پای دیوار کنده
و ساکن بودن و بچه مارکشتن وایمن نشستن کار خردمندان
نیست و دشمن هر نقدر ضعیف و خوار اولسه انی بر محل
و عملده استخدام ایتمه و دوستلره دخی اولقدر مرتبه
پایه ویرمه که دشمنلک ایدرسه مقاومت ممکن اوله **عقلا**
دیمشلردرکه مردم جور دیده و ستم کشیده و سختی چشیده

خدمت سپارشی ایله مجد دار تبه انتزاعه نیته سر و جانی
ایله بیم بی نوایی و خوف کرسنکی غزل و تضییق سخندان
استقامت و راستی ایله خدمتنده اهتمام ایتمسی حقودر

مقاله دوازدهم در بیان اقامت حدود

اقامت حدود و قصاص لازمه ذمت صاحب سلطنت
دا اهمال و تأخیرنده مذمت اولدوغی و لا تأخذکم بهما رأفة
فی دین الله آیه کریمه‌سی ایله و اقامة حد لارض خیر لاهلها
من مطر اربعین یوما و اربع للولاة حدیث شریفلری ایله
ثابتدر و حدود و قصاصده شفاعت سیئه قبیلندن
اولمسنده و من یشفع شفاعة سیئة یکن له کفل منها آیت کریمه‌سنده
اهل تفسیر بیان و فقها تصریح ایتمشلردر تنبیه مجلس همایون
شهنشاهیده مرد شکم آلوده غرض نا خداترس بر بیکناهک
دامن عفوتنی چرکاب آلوده تهمت ایدوب حقنده بر افترا
ایله بد کویلق و جراسنه الجا و اغرا ایلیه سزای بنده پروردر
اولدرکه اذا جاءکم فاسق بنبأ فتبینوا آیت کریمه تبیین فرماسی
ایله عمل بیرله بر طرف ساز استعجال و حقیقت حاله وصوله
همت بیوریله واقف عاقبت کار اولدقده اگر جرمی متحقق
اولورسه جرمنه کوره جزا ترتیب اولنه اگر افک و افترا
اولوب عفوتی متبین اولورسه غیرلره عبرت اولمق الحق
اول پاک دامنه الزام و اول مفتری کذابک جزاسنی چرکاب
افترا ایله ملوث دامن پاکنه سعی ایدوب طاهر الذیل ظهور ایدن

ایدن مرد پاکک رأینه حواله و انتقامده خواهشینه تمشیت ایتمک
قانون بنده پروریدر تا که غیرلره عبرت اوله نصیحه حکما دیمشلردر
ستم دیده‌لرین دادینی ویرمک لازمدر تا که ستمکارلر جرئت
و کستاخلقده جری اولمیه مثل اگر سلطان دفع دزدان نکند
بیازوی خود کاروان میزنند حکایه ملک نوشروان کعادله
متصف زیب عدل ایله متشنف ایدی صلحادن بر مرد کامل
واقعه سنده کوردیکه خوش و خرم بر جایگاه عالیده نشسته
شادان و خندان بو مقامه ندن واصل و بو لطفه ندن
نائل اولدک دیدکده جواب ویردیکه مجرملره اقامت حدود
و جزاده شفقت ایتمدم و بی کناهه آزار و عتاب ایتمدم انک
سببی ایله بو لطف و عنایته مظهر اولدم دیدی ذلک فضل الله

مقاله سیزدهم در نصایح عامه

مردم خیر و نیکونام بو دار فنادن انتقال ایتسه نام نیکی و خیر
ترکی ایله ینه زنده در زیرا نام نیکو و خیری باقی در زنده در مردم
شریر و بیخیر زنده ایکن ینه مرده در نکته بزرگان و اختیارلر
او زنده خردان و صغیرلرین حق العام و بخشش ایتمکدر و صاحب
همت عالی مساکین و فقرانک مالنه نظر انداز طمع اولمیانلر کمسنه‌دردر بیت
جوع و اجلنه صبر خیرلودر پهلوی درویشاندن کلن شبع و طوقلقدن

اگر عنقا ز بی برگی بمیرد	شکار از چنگ کنجشکان نگیرد

تنبیه اندیشه و فکر ایله ای هشیار و خردمند سن اول
الکی قوم میانده سین که بر قوم کندی و مقام و جاهنی ستا

ترک ایتدی الان سن اولمقام و جاهده سین دبرقوم دخی
سن کیدوب انلر اول مقام و جاهلره کلمک استرلر [illegible]
ایلچی عدم میاننده کذارنده اوقات سین هیچ عدم اعتباره شیئلر
اولورمی نکته مردلک جهانگیرلک ایله دکلدر بلکه خیر و نیکلک ایله در
مرد جهانه رغبت ایتمز محبت جهان درونده یر ایتمز تربیه
اگر دست قدرت و جاه میسر اولورسه اول کار و اموری
اشله که اگر گیتسه اولوب الدن گیدرسه انک منتنه تحمله
قادر اوله سین حکما دیمشلردرکه ای لیت نشین خواب راحت
اولان کمسنه بیداران محنتی اندیشه و فکر ایله ای غنی و توانا
اولان کمسنه یولده رفیقک اولان فقیر و ناتوانی ملاحظه ایله
ای توانگر صاحب فراخ دستی تنگدستان اولان محل مرحمت
عاجزلره ترحم و رعایت ایله کوش سماعنه بو کیوانسر ابدیسندن
اول نزول ایدن مسافرلرک احوال و اخبارنی و اصل اولمیه
انلر کتدیلر نه کتوردیلر هیچ بر جفا مظلوملر ایله قالدیمی اما
کناه و بال ظالملر ایله قالدی اگر راست خواهی درویشی
ببلاست به از توانگری به علامت صدور بیدق درویشی

ای مرد اگر بدیده تحقیق بنگری	درویشی اختیار کنی بر توانگری

کوش هوش استماع و اینده رسن که استخوان مرده به زبان
دیرکه بن داخی سنک کبی بر مرد آدمی ایام حیوتک قیمتنی بلمدم
صرف هوا و هوس ایله اضاعت راس المال حیات ایتدیم تاکه
سن سنر آهنه هوشنی جمع ایله سن دخی بنم کبی نادم اولمیه سین

چو مارا بغفلت نشد روزگار	تو باری دمی چند فرصت شمار

نکته هر کیمسه خلقی بو وجه رنجیده ایتمیه کمسه دن خوف ایلمز
عقرب هر بار کندی فعل خبیثندن خائف و ترسان اولوب تا جحر
کربه بی ازار اولدوغی ایچون درون خانه ده امین کذر
تربیه دشمن ضعیفدن خوف و حذر لازمدر زیرا وقت
بیچاره کیده جان و باتش ایله سعی ایدوب قوی اولورکه
اگرچه ضعیفدر لکن وقت ضرورتده شیر ایله جنک ایدوب
چنکالی ایله چشمنی کور ایلر نصیحت مرده لایقدرکه بر خیر
ایده که انک ورا و غیابنده یاد و ذکر اولنه انک حضورنده
و مواجهه سنده خوف و طمعدن یاد و ذکر اولنمیه دبرنده بلکه
سعی ایله که سندن صکره کلن خلق میاننده یاد اولنه گدا
و پادشاه میاننده مرده لکده فرق یوقدر سرمایه فرق
نام نیکی در ع بمرد آنکه نامش بنیکی نبرد فائده دشمن دشمن
ایله جنک ایتسه بری غالب اولورسه سن مغلوبه ظفر
بولمش اولورسین ع هر طرف که کشته شود سود اسلامست
پند دشمن صغیری ترک ایتمک لازمدر زیرا طور و تجربه بر ک
و کبیر اولور شطرنجده پیاده یول بولدقجه فرز اولور تدبیر
ایله راهنی سنده محتاجدر تا که سن ظفر بوله سین بیت

بسر چشمه شاید گرفتن ببیل	چو پر شد نشاید گذشتن به پیل

نکته دشمنک مرکی ایله اول کمسه شاد اولسون که کندی مرکنه
امین اوله پند بیر حالنده کوکلر اله کتورمک لازمدر تا که عسیر

حالنده کارکر وفائده سی اوله من لم یذکره الله فی یسره
لم یذکره الله فی عسره ترتبیه بدلوکردن رنجیده اولمه کناه سنکدر
نیچون عمل خیر وکار نیکو اشلمزسین تاکه خیر ونیکو سویلیه‌لر بیت

چو بد کردی توقع مدار	که نامت بنیکی رود در دیار

نصیحه حکما دیمشلردرکه طعام اول وقت خوزده در که اکل اولنورکه
اشتها غالب اوله وسخن اول وقت کوینده اولورکه سویلمکه
ضرورت اوله وبستر راحته نه اول وقت نهاده اولورکه خواب
غالب اوله وشهوت اول وقت دفع اولنورکه شوق نهایته
واصل اوله نکته خردمند سخنی اول وقت سویلرکه سویلنمکدن
فائده اوله عقلا دیمشلردرکه بر کمسنه که راست کفتاره
قادر اولمیه وکندی پایه سی ایله سوز سویلمکه قادر اولمیه
وسویلدوکی وقتده سودمند اولمیه اکا لایقدرکه جمعیتده
سوز سویلمیه اکر بو صفتلکه یوغیکن سویلرسه کندی رسوا اولور بیت

سخن کاندرو سود نی جز زیان	نباید که رانده شود بر زبان

صحف ابراهیمه ده مسطوردرکه علی العاقل ان یکون
بصیرا بزمانه مقبلا علی شانه حافظا للسانه حکما کفته‌که سخن اندازه
ایله سویلنمک نصف دانشدر وانچه اندازه ایله خرج اولنمق
نصف کتخدالقدر وحدیثی بلمک نصف اسانلقدر وخلقی
کندیدن راضی اولمق نصف سلامتدر ترتبیه ازار ضعیفانی
حقیر وسهل عد اولنمامق لازمدر زیرا مورلر اتفاق ایدنجه شیر
ژیانی عاجز ایدرلر ونیشه‌لر بسیار سیل دمانی هلاک ایدرلر پند

پند اکر دیلرسنکه کمسه سنک اوزرینه بر دقیقه عیب طوتمیه
دقوعندن اول سن کندی اوزرینه طوت وعیبنی سن
دوستلردن سوال ایتمه راست سویلمزلر دشمنلردن
سوال ایله کورنه سویلرلر نصیحه بر محلده که لطف ایله سخن
کویلمک لازم کله کار خردمندی بودرکه قولا له قولا لینا
نظم نصیحت نامه سی عمل ایدوب دامن کیر رفق ونرم اولوب
درستی وسختی ایله سوز سویلمیه زیرا کمند بایم الجوان
لازمدر وبر محلده که قهر وعنف ایله کفتار لازم اوله لطف
وملایمت ایله کفتار سزا دکلدر محل سقمونیاده شکر مصرینک
فائده سی یوقدر نکته اکر بنده خداوند فرمانه ایدن بریره ایله
دخوف واریه زیردستنده فرمانبرلرینه لطف ایله اکر
سنک اشرندن ایمن اولسون بندن اخی شر خدادن ایمن اوله سن

خاتمه منقسم بدو قسمدر قسم اول در تعریف عقل ودوم در فضائل خردمند قسم اول

عقل لغت فارسیده خرد ودانش ایله تعبیر اولنور حکما
وعلما اهل السنه معانی کثیره یه اطلاق ایتمشلردر بو مجلده
علما اهل سنتدن محققین استحسان ایتدکلری معنی دلپذیر
ایله محقق طوسینک قول حکمادن استرضا ایلدوکی معنی
بی نظیر ذکری ایله اکتفا ایده لم تاکه کرد ملال دل سامعینه
نهاده اولمیه پس محققین اهل السنه بو نوعه تعریف خوش
تعبیر ایله تعریف ایتمشلردرکه عقل نوره مشابه بر قوتدر

ادراك كندي ايله حاصل اولمده واول قوه لوزيه ايليه ضيا
صاحبي اولور كندي ايله ابتدا اولنان طريق كه مراد طريق
فكردر واول طريقك ابتداسي ادراك حواس منتهي اولدوغي
محلدن در تشبيه اريكه نشين قصر نهتوي اسمان اولان سلطان
شمس اشعه زرتار ايله روشنلك شهرستان عالم اولدقده
ادراك جلبابه نشين باصره كمال مرتبه قوه دن بيدا فعلده
جلوه كري برله مشاهده صور غرائب زمين وزمان ايدوكي
كبي قلمرو نفوس انسانيه ده حكمران اولان سلطان شكرف
عقل دخي جبر شعاعنه كشايش برله خيمكاه اجلال قلبده برپا
نهاده ايدكده كمين كاه انتظارده كمربند امتثال اولان خدمه
ادراك مضيق الارجاي قوه دن ساحه فسيحة الارجاي فعله
شتابكري خروج برله سبب كمال فر وشكوه عظمت برورده
سلطاني اولورلر ومحقق طوسي بو نوعله تعريف ايتمشدر عقل
بر جوهر مجرددر بدن انسانه متعلقدر لتعلق تدبير والتصرف ايله
وبو تعريف ايله معرف اولان عقل فخر كائنات عليه افضل
الصلوات حضرتلرينك خبر ويرديكلري اول مخلوقاتدر
ومناط تكليف دخي عقل اولمغله ما اعطي الله من عباده
احسن من العقل حديث شريفي عنوان ديباجه مدحي اولمشدر
وورت مرتبه سي واردر عقل هيولاني عقل بالملكه كه مناط
تكليفدر عقل بالفعل عقل مستفاد تفصيلي كتب حكميه ده مسطوردر
مهتران حكما ديمشلردر كه هر كسك بر شريك وانبازي واردر

واردر پادشاهلرك انبازي عقلدر زيرا سالار ملك دين عقلدر
وكشور بدنده متصرفدر وتاريكئ جهلدن روشنائي علمه
خروجه رهنمادر وحل وعقد عالم يدنده جلوه نمادر بيت

خردمند كويد خرد پادشاست — كه بر خاص وبر عام فرمانرواست
خرد را تن ادمي لشكرست — همه شهوت وارزو چاكرست

نثر وهر شئك بر آلتي واردر وانالرك آلتي خرددر وهم كسنك
بر معاوني واردر جانك معاوني خرددر وخداي وهاب
مطلق مرد دانايه نعمت عقلي احسان تاكه ديده بصر ايله
مشاهده سي ممكن اولميان اموري چشم عقل ايله ادراك
ايدوب امر دين ودنياسنده فتاده چاه ضلالت اولميه

قسم دوم در خصائل خردمند

اهل دانش وخردمندك خصائلي اوندر اولكيسي اشكارا
ونهانيده خدادن ترسان وخائف اوله مخافة راس كل حكمه
ايكنجيسي عقلي هواء نفسنه غالب اوله افة العقل الهوي اوچنجيسي
وقت گفتارده انديشه ناك اوله رحم الله امرأ احسن لسانه
دردنجيسي امورده تدبيري اوله التدبير نصف المعيشة
بشنجيسي تجربه صاحبي مرد دانالر صحبت ايتمش مجرب امور اوله
لا حليم الا ذو تجربة التنجيسي خوب گفتار وشيرين زبان اوله
الكلمة الطيبة صدقة يدنجيسي شرم وحجاب صاحبي اوله الحياء
من الايمان سكزنجيسي رفق ومدارا صاحبي اوله رأس العقل
الرفق طقوزنجيسي صاحب تواضع اوله من تواضع لله رفعه الله

اونجیسی بر امر و کارکه کندی نفسنده واجب اولمیه فاعل انده
مخیر اوله عوض حالی یا مآلی یه واقف اولمیه اول کاری ترک
ایده لابد لکل عمل من مصلحة حمیده نکته هر مردکه دانش ایله
موصوف خردمند اوله بو اون خصلت شعاری و بو حمیده لری
دثاری اول صحبت دانایه رغبت و محبی اوله ثانی کندو رأیی
و تدبیرینه اعتمادی اولمیه ثالث منفعت اولمیان محلده گفتاره
تصدی ایتمیه رابع مجرب روزگار اولمیان کمسنه‌لره اعتماد ایتمیه
خامس نادان اولان کمسنه‌نک معاونت و دوستلغنه اعتماد ایتمیه
سادس نادان صحبتندن حاذر و گریزان اوله سابع بی‌وجه
کمسنه‌یه آزار و غضب ایتمیه ثامن دوستلرینه خیر و نیکو و دشمنلرینه
خیر ایله مکافات ایده تاسع خوبی نیکی خوبی بدن تمییز و دائما
نیکی‌یه سعی ایده عاشر استحقاقنه گوره دوستلرک حقوقنه
رعایت ایده قیصر فریدونده مکتوب ایدیکه زیاده خیرلی کار
مردم دانا ایله صحبت و دوستلغنی حفظ و میانندن شرف
دوستی امر عظیمدر مردم بی دوست سرای چشم گبیدر حکایه
ملک نوشروان قیصر رومدن سوال ایتدیکه نه گونه عمل ایله ملک
و رعیتی حفظ و ضبط ایتدک هیچ برکس اطاعتدن خارج و امریکه
مخالف اولمز جواب ویردیکه یدی شی ایله بریسی حفظ زبان
ایتدم کمسنه‌یه بی‌وجه دشنام ایتمدم ایکنجیسی کندومه امر و نهی و
قصور ایتمدم اوچنجیسی وعد و وعیدده خلاف ایتمدم دردنجیسی
هرکه لایق اولدوغی عملی سپارش ایتدم کندی هوامه تابع اولمدم

نااهلی اهل اوزرینه تقدیم ایتمدم بشنجیسی عقوبت لازم گلدوکی
ایچون ایتدم کندی خشم و غضبمه تابع اولوب ایتمدم التنجیسی
رعایایی دست عدل ایله تربیه ایتدم یدنجیسی رعایانک
قلوبنی استجلاب ایتدم گفتار راست و صدق ایله حکما دیمشلردرکه
پادشاهلره اوچ شیئه رعایت ایتمک واجبدر اول آبادانلقی
خزینه و دولتنه سعی و اهتمام ثانی رعایایه شفقت و مرحمت
ثالث کار بزرگی مردم احمق و بیخرده سپارش ایتمک حکایه
جناب فخر ملأ اعلا رسول خدا علیه من الصلوة اتمها حضرتلرندن
آل ساسانک امتداد دولتنه باعث ندر دیو سوال اولندی
بیوردیلرکه لرأفتهم بالعباد و عمارتهم فی البلاد بعض سائلین
سبب زوال پادشاهی و خرابی خاندان لری سوال اولندقده
دیدیلرکه ارباب دانش و عقله سپارش لازم گلن کارلرینی
و عمل عظیمی احمق و بی‌خردلره سپارش ایتدک رای و تدبیر و تجربه
صاحبی کاردان قالمدی اسیر هوا المنة لله دولتکز قالمدی
آخر الامر سبب زوال سلطنت اولدی حکایه نوشروان عادله
محرک سلسله مرحمت اولمق زعمیله امیر خور رسانک وارینه
سارقلر گیروب مالنی سرقه ایتمشلر دیو حکایت ایتدیلر
عزلنی فرمان ایتدی تعجب کنان محل مرحمت ایکن عزلنه سبب ندر
دیو استکشاف حال ایتدکلرنده کندی منزلنک حفظ و حراستنه
قادر اولمیان حفظ مملکت و خزینه‌یه نیجه قادر اولور دیدی
حکایه معاویه رضی الله تعالی عنه حضرتلری احنف بن قیسه زمانه

نیجه درویو سوال ایتدی دیدکه انت الزمان اذا صلحت
صلح الزمان واذا فسدت فسد الزمان ونختم هذا الکتاب
الجزیل المملو بالنصح الجمیل بالدعا المأثور الجلیل عن اکابر اهل
البیت یا من اظهر الجمیل وستر القبیح یا من لم یؤاخذ
بالجریره ولم یهتک الستر یا عظیم العفو یا حسن التجاوز
یا باسط الیدین بالرحمه یا واسع المغفره یا مفرج الکربات
یا مقیل العثرات یا کریم الصفح یا عظیم المن یا مبتدئا بالنعم
قبل استحقاقها یا رباه یا سیداه یا غایه رغبتاه یا الله یا الله
اسئلک ان تصلی علی محمد وعلی ال محمد وان تشوی خلقی
بالنار وان تفعل ما انت له اهل ولا تفعل بنا ما نحن اهله
والحمد لله رب العالمین وهو ولی التوفیق فی الافتتاح و
الاختتام ونعم الرفیق عونه فی کل الامور العظام بدینجا
رسید این پندنامه نو ومید بجلک شکسته صاحب تنظیم
بنده دیرینه دولت کرم کستری عبد الرحمن
الیسری المدعو بکبیری زاده یسر الله الیسر ما اراده لمن
اراده بالحسنی والزیاده مقارنا بالخیر والعباده
باد کام و وجهانش داده کند از قیدی ازاده
در نهم رجب المرجب سنه خمس عشر
ومایه والف من الهجره حمله
العز والشرف